EVANGÉLIKUS HARANGSZÓ

A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház lapja

2018. tavasz

Aknay János Kossuth- és Munkácsy-díjas festőművész oltárképe a balatonboglári evangélikus templom puritán szakrális terében

Húsvét a modern művészetben

A 300 × 200 cm méretű, akrillal vászonra festett mű a megfeszített Krisztust ábrázolja, abban a pillanatban, amikor megválik a földi világtól. Lábai még érintik e gyarló planétát, széttárt karjai azonban már az égi mezők felé nyúlnak, s fel is oldódnak a megfoghatatlan éterikus szférában.

A test maga súlyos, erős kontúrokkal határolt, a szerkezetet jóformán csak a meggyötört bordák hangsúlyozzák. A finoman megoldott (félig profil, félig szembenéző) arc szomorúságot sugall, a lehunyt szemek már befelé tekintenek: „bevégeztetett". Az oldott, puha líraisággal megfestett háttér színei (aranysárga = örökkévalóság, zöld = élet, kék = égi mezők) egymásba folynak, a teljesség tapinthatatlan kulisszái.

A keresztény ikonográfia számos Krisztus-ábrázolást ismer a győzedelmes Pantokrátortól, a világ urától az ítélkező Úrjézusig. Aknay oltárképe a *Christus victor quia victima* (= a győztes áldozat) megjelenítése, de egyben a mennybemenetelre is utal (*Ascensio domini*). Végezetül idézzünk Galambos Ádám teológus szavaiból: „Aknay János képei a balatonboglári evangélikus templomban (...) egy szakrális teret öltöztetnek fel." Magunk is így vélekedünk, hangsúlyozva az apszisba kerülő oltárkép kitüntető szerepét.

Hann Ferenc*

* Dr. Hann Ferenc (1944–2010) Munkácsy-díjas művészettörténész, művészeti író, muzeológus és egyetemi tanár Nagybánya szülöttje, kutatási területe a modern festészet és szobrászat, valamint a magyar–francia művészeti kapcsolatok. Európa tucatnyi fővárosában szervezett kiállításokat kortárs magyar képzőművészeti alkotásokból. Jelen szemelvény részlet a 2011-es templomavatón felolvasott posztumusz írásából.

3 *Húsvéti körlevél*

10 *450 év – tordai emlékezés a vallásszabadságra*

20 *Ünnepi körkép március idusán*

2018 – a vallásszabadság esztendeje

MIUTÁN MÁR AZ IDEI ÉV KEZDETÉN Bálint Benczédi Ferenc, a Magyar Unitárius Egyház püspöke 2018-at a vallásszabadság évének nyilvánította, itthon és külföldön elkezdődtek a jubileumi év rendezvényei.

A vallásszabadság tordai ünnepén – részletes összeállításunkat lásd a a 10–16. oldalon – egyes magyar történelmi egyházak, valamint a szász evangélikus-lutheránus egyház elöljárói közösen kezdeményezték, hogy január 13-át a vallásszabadság napjává nyilvánítsák. Az erről szóló előterjesztést még ott, a helyszínen átadták a magyar Országgyűlés, a román parlament, valamint az Európai Parlament megjelent képviselőinek.

Január 23-án Brüsszelben Sógor Csaba, Tőkés László és Winkler Gyula európai parlamenti képviselők, valamint a Magyar Unitárius Egyház közös szervezésében ünnepi konferenciára és kiállítás-megnyitóra került sor. A konferencián Farkas Emőd, Molnár Lehel, Gyerő Dávid, Rüsz-Fogarasi Enikő és Rácz Norbert tartottak előadást. A résztvevőket Mairead McGuinness, az Európai Parlament alelnöke üdvözölte. A köszöntés után Kovács István, a Magyar Unitárius Egyház közügyigazgatója átnyújtotta az alelnöknek azt az ünnepi előterjesztést, amelyet az erdélyi magyar és szász protestáns felekezetek elöljárói írtak alá azzal a céllal, hogy az Európai Parlament is (Magyarország Országgyűlése és Románia parlamentje mellett) nyilvánítsa január 13-át a vallásszabadság napjává.

A magyar Országgyűlés február 20-án ötpárti konszenzussal elfogadta és törvénybe iktatta a kezdeményezést. Az erről szóló előterjesztést Kövér László házelnök, valamint a parlamenti pártok képviseletében Gulyás Gergely (Fidesz), Szászfalvi László (KDNP), Hiller István (MSZP), Szávay István (Jobbik) és Ikority István (LMP) írták alá. Az ünnepi eseményen mintegy negyven unitárius vendég mellett részt vettek az erdélyi szász és magyar történelmi protestáns egyházak képviselői is.

A jogszabály szerint az Országgyűlés tagjai emlékezni kívánnak a tordai vallásügyi törvényre, amely a világon először foglalta jogszabályba a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot. Az erdélyi országgyűlés a reformáció eszmeiségéből fakadó törvénnyel a hitelvi sokszínűség mellett kötelezte el magát, aminek köszönhetően a reformáció különböző ágai szabadon és békés úton alakulhattak önálló egyházzá – áll a szövegben. A jogszabály azt is tartalmazza, hogy a tordai törvényben foglalt eszmeiség, a közösség vallási önrendelkezése a modern demokrácia egyik előzményeként is értékelhető, amelyet méltán tekinthetünk a keresztény Európa egyik alapértékének.

Március 9-én az Országház felsőházi üléstermében szerveztek emlékkonferenciát. A konferencián Horn Ildikó, Kovács Sándor, Rácz Norbert Zsolt és Czire Szabolcs lelkészek, egyetemi oktatók szakelőadásokat tartottak. A jubileumi ünnepség gálaműsorral zárult.

Az erdélyi vallásszabadság 450 éve című kiállítást – a brüsszeli konferenciát követően – március 12-én az Európai Parlament strasbourgi székhelyén is bemutatták. Sógor Csaba és Winkler Gyula európai parlamenti képviselő köszöntőbeszédet mondott, Gyerő Dávid főjegyző a vallásszabadság eszmei örökségét értékelte erdélyi és európai vonatkozásban, Bálint Róbert Zoltán előadó-tanácsos pedig bemutatta a kiállítást.

A jubileumi rendezvények egész évben tovább folytatódnak.

EVANGÉLIKUS HARANGSZÓ

Szerkesztőbizottsági elnök: Adorjáni Dezső Zoltán
Szerkesztőbizottsági titkár: Tóth Zoltán
Szerkesztőbizottság: Fehér Attila, Fejér Olivér, Fogarasi Szép Krisztina, Gödri Alpár, Hankó Szilamér, Kerékgyártó Imola, Koszta István, Krajnik-Nagy Károly
Műszaki szerkesztő: Virág Péter
Korrektor: Jakab Márta

Lapterv: IDEA PLUS – Könczey Elemér, Fazakas Botond

Nyomdai munkálatok: Idea Nyomda, Kolozsvár
Igazgató: Nagy Péter

Cím: 400105 Kolozsvár, 1989. december 21. sugárút 1.
Tel./fax: 0264 593897, 0264 596614
E-mail: evharangszo@yahoo.com – *www.evangelikus.net*
ISSN 1844 – 1793

Támogatók:
Communitas Alapítvány
Nordkirche Weltweit

Húsvéti körlevél

ADORJÁNI DEZSŐ ZOLTÁN

„Mert más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, amely a Jézus Krisztus.” 1Kor 3,11

RITKÁN ESIK PONTOSAN ÁPRILIS ELSEJÉRE HÚSVÉT ÜNNEPE. Idén viszont a feltámadás örömét megtoldhatjuk az „április bolondjának” kijáró tréfákkal is. Akaratlanul is átvillan rajtunk: „Az örökkévaló Isten tréfája volna csupán a kereszt és a feltámadás?” A reformáció jubileumának alkonyán többször feltettük azt a kérdést, hogy mi marad az ünnepi emelkedettség és a fesztivizmus után?! A statisztikák realitása sokszor földre ránt a jövő fele való szárnyalásból. Csupán tréfa volna az egész? A felvilágosodás minden erénye ellenére alattomosan elültette az emberekbe azt a gondolatot, hogy lényegében csupán csak az ember egymaga van a létezés koordinátái között. Valóban csak mi lennénk az egyedüliek, akik kézben tartjuk a gazdaság, a fejlődés, a politika és a kultúra sorsát? A fejlett európai országok társadalmai olykor úgy vélik, mintha valóban a teremtett világ egyedüli urai ők maguk lennének. Mégiscsak tréfa volna a lassan kétezer éves keresztről szóló tanítás?!

Hannes Meinhard: Húsvét (2004)

Megvan a helye és ideje az örömnek és a mókának is, de még mindig itt van a szenvedés, a betegség és a gyász súlya is. Az igazságtalan szenvedés napjaink valósága. A teljesítménykényszer és az alacsony bérek miatt roskadoznak a családok. A betegség hívatlanul is betör, és kegyetlenül összetör kívül-belül sokakat. A gyász sem lesz könnyebb csupán azért, mert társadalmaink magasabb fejlettségi fokon vannak, mint száz évvel ezelőtt. Ennek még a fele sem tréfa. A szenvedés valósága a mi valóságunk. Nekünk keresztyéneknek pedig olyan Istenünk van, aki a mi valóságunkat komolyan vette, és teszi ezt napjainkban is. Az Úr, az egyedüli Isten szereti, nagyon szereti az embert, és azért, hogy a szenvedés valóságában erőt adhasson, felemelhessen minket, megengedte a kereszt bolondságát. Tökéletes szeretetének jele, hogy Jézus Krisztus közösséget vállalt az emberiséggel annak minden gyötrelmében, még a halál gyötrelmében is. A kereszt a jele mindenkorra annak, hogy Isten nem tréfálkozik velünk, hanem valóságosan lehajol hozzánk. Ő maga is vállalta a fájdalmat azért, hogy megszabadítson minket vétkeink és a szenvedés mélybe sodró erejétől. Így az utolsó szó nem a szenvedésé és nem a halálé. A kereszt ott tündököl templomok tetején, házakon, ékszerként, hogy rámutasson arra, hogy a világ gyötrelmeit Krisztus által képesek vagyunk átalakítani. A szenvedés nem győz le, hanem Jézus által új remény, új kezdet adatik nekünk. Értelmet nyer az, amire Ő rámutat. A halál és a gyász nem az utolsó szó, a feltámadás a végső állomás.

A meghalt és feltámadt Jézus Krisztus a kezdet és vég 2018-ban is. A jubileumi esztendő után bár kevesebb az ünnepi sürgés-forgás, a középpont, az alap továbbra is, igazából örökké az élő Úr Jézus Krisztus. Ezt ünnepeljük minden vasárnap és ünnepelhetjük az idei húsvétkor is. De ünnepeljük azt is, amivel a feltámadott Úr megajándékozott és megajándékoz minket. Az egyik ilyen ajándék a vallásszabadság, amelynek Erdélyben 450. jubileumát ünnepeljük. 450 éve már annak, hogy a kölcsönös tisztelet jegyében Erdélyben a keresztyénség különböző színárnyalatai létezhettek egymás mellett. A szabadság mellett megajándékozott minket egyéni felelősségünkkel is. Luther ezt így fogalmazta meg: „a keresztyén ember szabad ura mindennek, és nincs alárendelve senkinek. A keresztyén ember készséges szolgája mindennek, és alá van rendelve mindenkinek”. (De servo arbitrio – A szolgai akaratról).

A szabadság és felelősség szorosan összetartoznak. Krisztus kész minket újra és újra felemelni, de sorsunk irányítása és közösségeink jövőjének biztosítása a mi feladatunk is. Az Ő ereje pontosan arra indít, hogy személyes élethelyzeteinkben vállaljuk a döntést, a választás felelősségét. Áprilisban lehet az idő változékony és a tréfa kellendő, de vannak idők, vannak percek, amikor minden tréfát meghaladó felelősségvállalás ideje van.

A második világháború után egy fiatal svájci teológus, Schütz Roger vállalta a felelősséget. A háború utáni nehéz időkben többedmagával egy közösséget alapított a franciaországi Taizében. A huszadik század Európájában a feltámadott, élő Jézus Krisztust helyezték életük középpontjába, és felelősséget vállaltak a fiatalok jövőjéért. Napjainkban több tízezren gyűlnek össze újra és újra a közösség otthonában, Taizében és az általuk szervezett nagy keresztyén találkozókon is. A közösség élete láthatóan tükrözi, hogy a hit dimenziója realitás lehet a 21. század Európájában. Az élő Úr jelen van, és az Ő valósága, misztériuma békességet és reménységet ad ott, ahová őt beengedik. Az Ő követése pedig megújított élet a maga felelősségteli döntéseivel, Élet a szó teljes értelmében, újat teremtő erőforrás.

Szabad-e helyet adni a vidámságnak, a humornak így húsvétban? Helye van-e a tavaszi örömnek és a nevetésnek templomainkban? Egészen biztos, hogy igen. Krisztus az életre, a szenvedés meghaladására vezet el. Vele szabad és lehet, sőt be kell engedni a reménység minden fénysugarát, az életet igenlő örömöt, a vidámságot, a humort. A benne való öröm pedig felszabadít, és elindít az egészen új Élet, az örömmel és kézséggel vállalt Krisztuskövetés páratlan szépségű útján.

„Kiáltó szó”

A 2018-as magyarországi parlamenti választások margójára

KEDVES ERDÉLYI MAGYAR EVANGÉLIKUS TESTVÉREINK!

2018. április 8-án ismét élhetünk majd száz év után visszakapott szavazati jogunkkal. Nem mi mondtunk le erről a jogról, erőszakkal vették el tőlünk. Ugyanígy erőszakkal szakítottak el az akkori Tiszai Evangélikus Egyházkerülettől is. A szerencsésebbek azok, akik akkor éppen „jó helyen laktak”, az idegenek által meghúzott határokon belül, vagy „a vizek folyását követve” áttelepedtek a leszakított részekről a Trianon utáni Magyarország területére, talán soha nem fogják megérteni, hogy mit jelenthet ez az állapot az itthon maradottaknak. Tőlük csak azt kérjük, ne vitassák el tőlünk az összetartozáshoz való jogot. Hiszen a negyven éves kommunista agymosásnak sajnos máig ható torz következményei vannak. Amit nem sikerült elhitetni a megcsonkított Magyarország polgáraival a Trianon utáni évtizedekben – hogy csak az lenne magyar, akinek magyarországi személyi igazolványa és adószáma van –, az az 1945 utáni agymosásnak az utóhatása.

És mégis azt tapasztalhattuk, hogy Istennek hála sokan vannak az anyaországban, akik sosem mondtak le az elszakított területeken élő nemzettestvéreikről. A határok kusza változása nem változtatott azon semmit, hogy mi, határon innen és túl élő magyarok, máig ezer szállal kötődünk egymáshoz. Összeköt történelmünk, összekötnek közös szellemi értékeink, összeköt a közös jövő keresése, és igen – összeköt anyanyelvünk. Nem kevesen erdélyi testvéreink közül Magyarországon dolgoznak, sokan adóznak is. És mégsem az anyagi érdek vagy anyagi haszon a legfontosabb kötelék, ami összeköt, hanem ezen túl a szellemi örökség megőrzése a legidőtállóbb kapocs. Az összmagyarság szellemi örökségéhez mi magunk, határon túli magyarok is rengeteget hozzátettünk művészeink, alkotó személyiségeink által mind a mai napig. De az anyagi értékekhez is derekasan hozzáadunk és adtunk. Mennyire érték, hogy akarva-akaratlanul együtt lélegeztünk és együtt lélegzünk az anyaországgal?

A nemzeti értékekhez való hozzájárulásunk sajátos kézjegyünk. Ha ma szavazunk, ismét kézjegyünket tesszük le. Ha ma szavazunk, tesszük ezt szívvel, érző lélekkel, testvéri szolidaritással, de józan eszünket is használva. Kérdés-e még, hogy élhetünk-e törvényadta szavazati jogunkkal? És az kérdés-e, hogy szavazhatnak-e azok, akik ilyen vagy olyan okokból, 1989 után főként csak jobb megélhetésért, nyugatra mentek, jelenleg valamely nyugat-európai országban élnek, dolgoznak, adóznak? Mert úgy tűnik, az ő esetükben a szavazati jog nem kérdés, hanem kötelesség, melyre hangosan emlékeztetik őket a magyarországi pártok, amikor szavazásra buzdítják a külhoni magyar szavazókat. Talán akkor nekünk, szülőföldön maradt, itthon továbbra is nemzeti értékeket alkotó erdélyieknek is kijár ez a megbecsülés, és nem könyöradomány a visszanyert jog. Mert mi csak EGY magyar és ha úgy tetszik, európai közös jövőt tudunk elképzelni, nem pedig olyat, ahol a Magyarországtól keletre, illetve nyugatra élő polgárok különböző mércével mérettetnek meg. Mi nem csupán az adófizetőben, nem az adószámban mérhető összetartozásban, hanem a nemzet élő valóságában, szétszakíthatatlan lelki, szellemi kötelékben hiszünk.

A választáson való részvételünk nemcsak szerzett jogunk, nem csupán egy megtisztelő lehetőség, hanem a magyar sors iránti felelősségből táplálkozó erkölcsi kötelességünk, határokon innen és túl élő szeretteink jövője iránti elköteleződés... Tartozunk ezzel! Az ige is erre buzdít, a közös teherviselésre: *„Egymás terhét hordozzátok, és így töltsétek be Krisztus törvényét.”* A teherhordozásnak valóban sok formája lehet, melyek között az anyagi teherviselés fontos, de csak egy módozat. Most az kívántatik meg tőlünk, hogy a megszerzett magyar állampolgárságnak ne csak a kellemes hasznát élvezzük (pl. munkavállalás lehetősége, magyar útlevél), hanem tegyünk valamit azért, hogy Magyarországnak olyan vezetői legyenek, akik minden magyarért felelősséget vállalnak. Testvéreink, hordozzátok az anyaország terheit azzal, hogy szavaztok!

Testvéreink, talán még tétováztok, még mindig buzdításra vártok? Buzdító szavakat keresve talán fülünkben csengenek egy száz évvel ezelőtti buzdítás szavai, Kós Károly *Kiáltó szó* című írásának keserű sorai. Talán még keserűbben idéztük ezeket 2005-ben, amikor megtorpant az első próbálkozás arra nézve, hogy Magyarország keblére öleljen minden magyart, és visszaadja a határon túli magyaroknak a valamikor megkérdezésük nélkül elkobzott magyar állampolgárságot. Kós Károly szavait ízlelgetve ma már egyre inkább erősödhet bennünk a hála a mindenható Isten iránt, aki megengedte nekünk, hogy 2018-ban a régi keserű szavak ismét kicsit édesebbé ízesüljenek. Hisszük, hogy Kós Károly velünk együtt örvendezne, ha ma ő maga írhatná át keserű *Kiáltó szavát*. Hisszük, hogy nem venné zokon, hogy a megváltozott helyzetre kifejezőbb szavakat nem találva, most alázattal megpróbáljuk az utolsó erdélyi magyar polihisztor írását a mai helyzettel összhangban parafrazálni. És hisszük, hogy ez nem hiábavaló, ez most sem pusztába kiáltó szó!

„Az lesz a mienk, amit ki tudunk küzdeni magunknak. A bátraknak kiáltok hát, a harcolni akaróknak, a kötelességtudóknak, a látni akaróknak, az előrenézőknek! Álljanak elő, ne szégyenkezzenek, ne aludjanak, ne duzzogjanak! Az Élet nem vár, az Élet rohan. Kiáltó szómmal ezt kiáltom!... Ezt akartam kiáltani, és lehet, hogy kiáltó szó leszek a pusztában... Mégis kiáltok!... Kiáltom a jelszót: építenünk kell, szervezkedjünk át a munkára! Kiáltom a célt: egy erős, *a külhoni magyarokért is felelősséget vállaló Magyarország!* De kiáltom még egyszer azt is: aki *lemond rólunk*, aki alkudni akar, az nem közénk való; mert az a mi igazi ellenségünk: a mi árulónk! Ezt kiáltom, és hinni akarom, hogy nem leszek mégsem pusztában kiáltó szó csupán...” (1921/2018)

Erdélyi magyar evangélikus testvéreink! Szavazzatok!

Adorjáni Dezső Zoltán
a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke

Diadalunk a halál fölött

SIMON LÁSZLÓ

„Azt pedig állítom, testvéreim, hogy test és vér nem örökölheti Isten országát, a romlandóság nem örökölheti a romolhatatlanságot. Íme, titkot mondok nektek: nem fogunk ugyan mindnyájan meghalni, de mindnyájan el fogunk változni.

Hirtelen egy szempillantás alatt, az utolsó harsonaszóra; mert meg fog szólalni a harsona, és a halottak feltámadnak romolhatatlanságban, mi pedig elváltozunk.

Mert e romlandó testnek romolhatatlanságba kell öltöznie, és e halandónak halhatatlanságba.

Amikor pedig ez a romlandó romolhatatlanságba öltözik, és ez a halandó halhatatlanságba öltözik, akkor teljesül be, ami meg van írva: „Teljes a diadal a halál fölött! Halál! hol a te diadalod? Halál! hol a te fullánkod? A halál fullánkja pedig a bűn; a bűn ereje pedig a törvény. De hála az Istennek, aki a diadalmat adja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által."

1Korintus 15,50–57

ELMÚLÁS, HALÁL OLYAN FOGALMAK, amelyek szomorúsággal töltenek el, rátelepednek lelkünkre olyan teherrel, hogy szinte összeroppantják azt. Hol itt a diadal, győzelem, öröm? Miről beszél Pál? Az emberi élet csak a sírhantig tart szoktuk mondani, a húsvéti evangélium leginkább csak a nagypénteki keresztig érthető számunkra.

Mégis van valami nagy ujjongó, fölszabadult, mintegy súlyos nyomás alól fölszabadult érzés abban, ahogyan Pál apostol a Korintusiakhoz írott levelének végén fölkiált: „Hála az Istennek, aki a diadalmat adja nékünk a mi Urunk Jézus Krisztus által." Pláne amikor tudjuk, hogy a megelőző versekben a pokolról, a bűnről és a halálról beszél, az emberi sors e legsötétebb hatalmairól. Ezt a hallatlan diadalt, ezt a kimondhatatlan győzelmet, ami fölött Pál apostol is ujjong, hirdeti a húsvét, a keresztyénségnek ez a boldog örömünnepe! Örömünnep, győzelem, diadal: ma már olyan üresen kongó szavak, mint a vonatkerekek egyhangú zakatolása. Pedig ha van diadal, ha van győzelem a világon: akkor a húsvét az! Sőt a keresztény ember számára ez az egyetlen igazi győzelem, ez a valóságos diadal van a világon: az, ami húsvét hajnalán lett nyilvánvalóvá a feltámadott Krisztus által!

Tehát a húsvét olyan győzelmekről beszél, amiket végiggondolni is nehéz! Maga az a tény, hogy feltámadott: minden értelmet felülhaladó nagy diadal. Pedig ha egyszer végiggondolnánk, beleélve magunkat az akkori és ottani helyzetbe, hogy mit jelentett ez: beleremegne a lelkünk. A húsvéti történet szerint az asszonyok, amikor meghallották az érthetetlen nagy hírt, hogy Jézus nincs ott a sírban, hanem feltámadott: félelem és álmélkodás fogja el őket. Képzeljük el, hogy valamelyikünkkel ilyesmi történne. Virággal a kezében menne ki a temetőbe, és észrevenné, hogy a sír üres, nincs benne a holttest, hanem helyette valami angyalszerű lény fogadna ilyen szavakkal: Akit keresel, föltámadott.

Az, hogy félelem és álmélkodás fogná el az embert egy ilyen hír hallatára, még nagyon enyhe kifejezés. Ennél sokkal több történne: olyanforma rémület, mint ami Mózest fogta el az égő csipkebokor közelében, amelyből maga az Úr szólt hozzá, vagy mint ami Ézsaiás próféta lelkén remegett át, amikor látomásban az Úr trónusa előtt állt és felkiáltott: „Jaj nékem, elvesztem, ...hisz a királyt, a seregeknek Urát látták szemeim!" Meghallani a húsvéti hírt annyi, mint valami szent remegéssel tudomásul venni, hogy itt van az Isten!

Feltámadott. Az, aki meghalt, valóságosan, véglegesen meghalt, az támadott fel a halálból! Nemcsak újra megelevenedett, mint a halott Lázár Krisztus szavára, hanem a halott test megdicsőült testté változott át, átment a halálon, végigment rajta, feltámadott! Hihetetlen? Persze hogy az, de éppen ez történt meg húsvétkor! Itt valami olyan dolog történt, amit nem lehet az emberi megismerés körébe bevonni, amit nem lehet emberi ésszel fölfogni és emberi szavakkal kifejezni, hanem csak félelemmel és álmélkodással tudomásul venni. A feltámadás mindenestől fogva isteni mű, épp úgy, mint a teremtés. Ott a semmiből teremtett világot, itt a halálból teremtett életet.

Amikor Pál apostol itt diadalról beszél, Krisztus által kivívott győzelemről, akkor közvetlen megelőző versekben a halálról, a bűnről és a pokolról van szó. Ezek fölött a sötét hatalmak fölött jelent győzelmet a húsvét. Mit tudunk mi a halálról? A halál a Biblia szerint nemcsak fizikai folyamat, a meghalás ténye, hanem sokkal több annál: állapot! Az Istentől való elszakadás állapota, az a létforma, amely az örök élet ellentéte, a békés, boldog örök életnek a hiánya. Az Istennel megromlott viszony, a Paradicsomból kiesett állapot. Úgy is mondhatnánk, hogy az örök halál, a kárhozat. A halál és bűn összetartoznak egymással. Ahogyan Pál is mondja: a halál fullánkja a bűn. A bűn által kerül bele az a halálos méreg, a kárhozat az emberiség életébe. És ezen a halálon diadalmaskodott Jézus. Mégpedig úgy, hogy önmagát tartotta oda az elé a bizonyos fullánk elé, hogy szúrjon bele az Ő szent testébe. Beletört a halál fullánkja Krisztusba. „Halál! hol a te fullánkod?" Ki védekezne egy darázzsal szemben, ha kiszakadt a fullánkja? Ó, hála, ezerszer hála az Istennek, aki a diadalt adta nékünk a mi Urunk Jézus Krisztus által!

Íme, mindezt jelenti Krisztus húsvéti győzelme! Mert hinni Krisztus győzelmében azt jelenti, hogy nem hiszek a halál és a pokol győzelmében, nem hiszek a fejedelemségek, hatalmasságok, gonosz szellemek diadalában. Hinni Krisztus győzelmében azt jelenti, hogy megtört minden más gonosz hatalom ereje számomra.

Ezt tette Pál apostol is, amikor odakiáltotta a levert ellenségnek: „Halál! hol a te fullánkod? Halál! hol a te diadalmad?" És ezt teheted te is, valahányszor küzdelmed van Krisztus valamelyik megvert ellenségével, a halállal, a pokollal vagy a sátán különböző hatalmasságaival. Hiszen nem az övéké, hanem Krisztusé a diadal. Még ha csatát vesztesz is, és elbuksz valamelyikkel szemben, akkor is Krisztusé a diadal. Láttunk már olyat, hogy csatákat megnyert valaki, és a háborút mégis elveszítette.

Nos, itt megfordítva van: Krisztus népe veszthet csatákat, a háborút mégis ő nyeri meg. Minden csatába a sátán ellen és végül majd a legutolsó küzdelmedbe: a halál ellen is mehetsz bátran ezzel a nagy húsvéti ujjongással és bizonyossággal: „Hála az Istennek, aki a diadalmat adja nékünk a mi Urunk Jézus Krisztus által!" Ámen.

Kiskapusi krónika

A kiskapusi evangélikus-lutheránus egyházközségben hamvazószerdán a rendhagyó bibliaóra keretében búcsúztattuk el a telet, és kezdtük meg a böjti időszakot. Nem maradhatott el sem a szalagos fánk, a csörögefánk, sem a meleg hangú beszélgetések az Isten igéjét követően. A filmklub keretében tekintettük meg *A palást* című filmet, mely Lloyd C. Douglas *És köntösömre sorsot vetettek* című regényéből készült, és 1954-ben Oscar-díjat kapott. A film közelebb vitt bennünket a Jézus szenvedéseivel való azonosuláshoz, de elsősorban avval gazdagodtunk, hogy Jézus hatására hogyan változnak meg életek, sorsok, birodalmak és majd később az egész világ.

Március 3-án Balázsfalvára látogattunk, hogy részt vegyünk a református egyházközségben megszervezett női világimanapon. A környék református falvai is képviselték magukat, a helyi katolikus közösség és mi evangélikusok is énekekkel és szavalatokkal tettük ünnepélyesebbé ezt az alkalmat. A gazdag program keretében énektanulás, valamint a lőrincfalvi ifjúsági csoport *Kezek* című pantomimjátékát tekinthettük meg, ezt követték az egyházközségek csoportjainak bizonyságtételei, szavalatai, énekei. A közös imádság és együttlét erősített bennünket a távoli országok kisebbségben levő kereszténeinek sorsával azonosulni és érettük imádkozni. A szeretetvendégség pedig a szorványsors színességét, vidámságát, élni akarását erősítette meg bennünk. A böjti időszakban megkezdtük a passióéneklés begyakorlását, ami helyi sajátosságnak számít. A nagyheti alkalmakon (nagycsütörtök, nagypéntek) az istentiszteleti alkalmak passiós istentiszteletek. Az énekelt passió egyedi hangzása, érzelmi és hitbeli gazdagsága különleges, felemelő élménnyel munkálja a feltámadás ünnepére való eredményes felkészülést.

Horváth Csaba

Előkonfirmáció és farsang

Február 17-én tartották az idén konfirmálók elővizsgáját a sepsiszentgyörgyi evangélikus-lutheránus egyházközségben, amelyet gyülekezetünk gyermekeinek farsangi előadása követett.

Zelenák József esperes, a gyülekezet lelkésze köszöntötte a jelenlévőket, majd Végh Nimród tartott áhítatot az útmutató által a szombati napra rendelt újszövetségi ige alapján: *Szenved-e valaki közöttetek? Imádkozzék! Öröme van-e valakinek? Énekeljen dicséretet!* (Jak 5,13). Gyakran hallunk arról, hogy Jézus Krisztus a betegek között csodálatosan gyógyított. Ahogy meglátta valakinek a nyomorúságát, segített rajta. Láttuk Jézust családi közösségekben, amikor a síró szülő kérő szavára elindult meggyógyítani a gyermekét. Megszoktuk, hogy Jézus Krisztus azokban a családokban van jelen, ahol betegség, baj, szenvedés, gyász, szomorúság van. Azonban az Ige második része arra biztat minket, hogy lássuk meg Jézus Krisztust az örömökben is. Hogy nemcsak azokban a családokban jelenik meg, ahol a halál szava szól, és ahol betegség gyötri a testet és a lelket, ahol szenvednek az emberek, hanem Jézus Krisztus oda is elmegy, ahol öröm van, Isten Fia az örömeinkből is részt kér. Az örömeinkből, amikor látjuk bizonyságot tenni a konfirmáló fiatalokat vagy halljuk énekelni és szavalni a kisgyermekeket, amikor közösségben vagyunk egymással és Istennel.

Az áhítatot a konfirmációra készülők kikérdezése követte Luther Márton *Kis kátéjának* első két fejezetéből. A fiatalok kitűnően teljesítettek. Zelenák József esperes és Domokos Tibor felügyelő elfogadták a konfirmandusok bizonyságtételét, így a virágvasárnapi ünnepi istentisztelet előtti vizsgán nem kell majd újra ezekre a kérdésekre válaszolniuk. A felügyelő kijelentette: várja, hogy a gyülekezet teljes jogú tagjaivá váljanak a fiatalok.

Az esemény a gyermekek farsangi ünneplésével folytatódott, amelyet Domokos Zsuzsa tanítónő vezetett. A kicsik versekkel, énekkel, tánccal szórakoztatták a jelenlévőket. A műsort szeretetvendégség és tombolahúzás követte. A tombolahúzás bevételéből és az adományokból, valamint a Bethlen Gábor Alapkezelő támogatásából egy nyári vajdasági kiránduláson szeretnénk részt venni a gyermekekkel.

Az örömteli eseményt a Tóbiás nevű bábu elégetése és éneklés zárta. A gyermekek úgy érezték, hogy valóban elűzték a telet, a hideget és a rosszkedvet. Érezhettük, hogy Jézus Krisztus az örömeinkből is valóban részt kért.

Végh Nimród

Maszkban, fánkkal

Több felvonásban zajlott az idei farsang Fazekasvarsándon. A hagyományoknak megfelelően az ovisok, az iskolások és az ifjak is megünnepelték a téltemetést. A nagymamák és édesanyák fánksütéssel kezdték a gyerekek farsangját. Míg a tészta dagadt, a kicsik Kalit Eszter lelkésznő vezetésével játszottak. Ezt követően a főszervező Gyurkócza Magda tanítónő irányításával a gyerekek is beálltak tésztát gyúrni és fánkot szaggatni. A kiadós tojásrántottás és fánkos ebéd után következhetett a jelmezek bemutatója. A gyerekek között volt vőfély, vasember, Batman, rendőr, Piroska, bohóc, szakácsnő és sok hercegnő is. A sok mesebeli jelmez versbe szedett sorokkal mutatkozott be a nagyközönség számára. Ezt követte a várvavárt tombola, ami után senki sem ment üres kézzel haza.

Ám a farsangtemetés, avagy a hamvazószerda sem zajlott izgalommentesen. A fazekasvarsándi legények ijesztő maszkákká váltak, és kurjongatva seperték el a házak elől a tél gondjait. A megszépülés ígérete mellett feketére kenték a lányokat, és cserében tojást, kolbászt, hagymát és szalonnát gyüjtöttek. Este következhetett a rántottás mulatság, ami után a maszkák újra ifjú legényekké változtak.

K. E.

Nagybányai ökumenikus imahét

Kedves Testvérek a Krisztusban! Ebben az évben nagyon sok keresztény egyházban tartották meg az ökumenikus imahetet a Krisztus-hivők egységéért „Jobbod, Uram, dicső az erőtől...", „Uram, a jobbod kitűnik erejével..." (2Móz 15,6) bibliai alapon.

Arra emlékeztet bennünket e bibliai ige, hogy bízzunk Isten jobbjának megmentő hatalmában Jézus Krisztus által. Isten keze legyen rajtunk, hogy élhessünk! Krisztus szeretete arra indít minket, hogy a megbékélés, a kiengesztelődés követei legyünk ma az egyházban, a világban.

Isten legyen velünk és segítségünk, hogy hűségesek legyünk családi elköteleződésünkhöz, és közösség iránti felelősségünkhöz, és erősítsük kötelékeinket testvéreinkkel Krisztusban.

A mi egyházközségünk is részese volt az ökumenikus közös imádságos istentiszteleteknek, amelyeket a városban a magyar keresztény egyházak minden nap más és más felekezeti templomban tartottak. Nagybányán a három felekezetű keresztény egyház (evangélikus, református, baptista) lelkészei igehirdetéssel szolgáltak sorrendben napról napra más-más templomban, egyezség szerint, s volt egy liturgus, aki minden istentiszteleti alkalommal az imahét liturgiáját és imáit vezette. Estéről estére nagy létszámú közösség gyűlt össze az istentiszteletre, a mi evangélikus templomunkban 125-en voltunk, minden nap minden templom zsúfolásig megtelt esténként. Hála legyen az Istennek, hogy nagy volt az érdeklődés eme keresztény ökumenikus összejöveteleken. Ezek a helyi ökumenikus istentiszteletek ebben a formában már több mint három éve így folynak, és reméljük, hogy Isten segítségével és az ökumenikus lelkészi közösség lelki odaadásával továbbra is így lesz.

Fényképfelvételeket is készítettem az istentiszteletről, amely a mi evangélikus templomunkban volt, emlékül az ökumenikus imahétről.

Krisztus követeiként vigyük tovább a világba Krisztus világosságát, azt a lángot, mely világosság hozza el a megbékélést a gondolatainkba, szavainkba és cselekedeteinkbe. Legyünk hát mi evangélikusok a megbékélés munkálói, mint a reformáció mai utódai, Isten hatalmas keze, „jobbja" alatt.

„Erős vár a mi Istenünk!"

Köncze-G. Árpád

Imatized Sepsiszentgyörgyön

Egyetemes imahetet ünnepeltünk január harmadik hetében, immár tizenkilencedik alkalommal Sepsiszentgyörgyön. A városban élő egyháztagok, felekezetre való hovatartozástól függetlenül, azért gyűltünk össze estéről estére, hogy az egységért könyörögjünk, köszönetet mondva Istennek keresztény örökségünkért és az Ő szabadító és megváltó cselekedetéért a történelemben. Az idei, ökumenikus egységért mondott imahét anyagát a Karib-térség egyházai készítették el. A kereszténység története ezen a területen igen ellentmondásos. Egyrészt a gyarmatosítók arra használták a Bibliát, hogy igazolják e területek őslakosainak, illetve az Afrikából, Indiából és Kínából idehurcolt embereknek a leigázását. Emberek sokaságát pusztították el, másokat láncra vertek és rabszolgává tettek, és embertelen körülmények között dolgoztattak. Másrészt viszont a Biblia a vigasztalás és a felszabadulás forrása lett sokak számára, akik a gyarmatosítók kezétől szenvedtek. A Biblia ma is a vigasztalás és felszabadulás forrása. A karibi térség kereszténye it arra ösztönzi, hogy foglalkozzanak azokkal a körülményekkel, amelyek jelenleg is aláássák az emberi méltóságot és az életminőséget. Ahogyan a rabszolgaság vaslánca lehull a kezünkről, a szeretet és közösség új köteléke jelenik meg az emberiség nagy családjában, kifejezve azt az egységet, amelyért keresztény közösségeink imádkoznak.

Tíz napon keresztül minden alkalommal más-más templomban gyűltünk össze, és az előre elkészített program szerint szóltak az igehirdetések arról, hogy Isten jobbja, amely kihozta népét a rabszolgaságból, folytonos reményt és bátorságot adva az izraelieknek és a karibi keresztyéneknek, ugyanúgy ma is az ő oltalma tartja meg Isten hívő népét.

Zelenák József

www.evangelikus.net

Ökumenikus imahét Fazekasvarsándon

A partiumi kis faluban idén valóban megtapasztalhatták, hogy az Úr jobbja dicső az erőtől. 2018. február 18. és február 25. között a fazekasvarsándi evangélikus gyülekezet nyolc lelkész igehirdetésével és több közös élménnyel vált gazdagabbá.

Vasárnap az ellenség szeretetéről és a kapuban váró Jézusról hallhattak, hétfőn a felelősségről, kedden a gyermeki lelkületről, szerdán a reménységről, csütörtökön a kereszt csodájáról, pénteken az anyagiak rabságából való szabadulásról, szombaton a böjti gyakorlatról, amely szerint ismerjük fel felebarátainkban Isten szeretett gyermekét, vasárnap pedig a változás csodájáról.

Az idei ökumenikus imahét témáját egymástól távol élő karibi egyházak állították össze. Ahogy őket Isten szabadító üzenete összekovácsolja, úgy teremtette meg itt Arad mellett is az ige a találkozások lehetőségét. Találkoztak a falubeliek a szeretetvendégségek keretében, de találkoztak Dragoș Călin ortodox lelkész szolgálata révén is.

Hazalátogattak a faluból elszármazott lelkészek is, mint Szilvágyi Zsolt temesvéri kanonok, józsefvárosi plébános és Arató Lóránd tabi evangélikus lelkész. Vékony Zsolt és Tóbiás Tibor-György református lelkészek szolgálatai új színt hoztak az imahétbe. A szentleányfalvi énekkar szolgálata mellett sor került a kisperegi templomfelújítás bemutatására is. Az ökumené, a keresztyén egység erősödésén túl az evangélikus nagycsalád is szorosabbra fűzhette a testvéri köteléket. A gyulai evangélikus lelkész, Pápai Attila mellett evangélikus lelkészek igehirdetései vezették be és zárták le a hétköznapokból kiemelkedő mozgalmas hetet. Jakab István aradi lelkész izgalmas igehirdetésével megnyitotta a hetet, míg Deák Bálint simonyifalvi lelkész evangelizáló szavai a változás, a hétköznapokat is meghatározó krisztusi lelkület átformáló erejére mutatott rá.

A záró ünnepi istentiszteleten Gyurkócza Aranka börtönlelkész és Kalit Eszter lelkészek szolgáltak. Az azt követő szeretetvendégség keretében a Deák család verses-zenés szolgálata után Balta János bemutatta *Az eltemetett „hadsereg”* című interjúkötetét. Ez a könyv nem csupán vallomások sora. A mű azontúl, hogy hiánypotló történelmi feljegyzés, arról is vall, hogy a rabszolgaság és a szabadulás nemcsak a Karib-térség múltja és jelene, hanem a mi tapasztalatunk is.

A lelki, hitbeli és szellemi megerősödést segítették a szeretetvendégségen zajló találkozások, amelyekre sok finom szendvics és sütemény készült. A cukrászcsodák fénypontja a kemencében sült fazekasvarsándi kulcsos volt. Ennek jegyében reménységünk, hogy ez a hét szorosabbra kulcsolta az Istenbe vetett hitet és a gyülekezet közösségét.

Kalit Eszter

Erős vár a mi Istenünk!

2018. február 4–11. között szerveztük meg az ökumenikus imahetet Simonyifalván. Estéről estére jöttek a különböző felekezetű – református, adventista, baptista, pünkösdi – igehirdetők, akik Isten igéjét hozták el közénk. Volt, aki egyedül jött, de többségében elkísérte őket egy kis csapat, amelynek tagjai énekeltek, szavaltak, és ezzel is szolgáltak gyülekezetünkben. Több este pedig a helybéli gitárosok, tinik, fiatalok léptek fel, és egy-egy énekkel, szavalattal szolgáltak.

Minden este nagy öröm volt látni, hogy a falu megmozdul, és evangélikusok, reformátusok és római katolikus együtt hallgatják Isten üzenetét, valamint együtt tudnak imádkozni. Az alkalmak minden este szeretetvendégséggel zárultak, ami a hívek és a falu áldozathozatalát mutatta. Nagy élmény volt estéről estére megtapasztalni Isten hatalmas nagy szeretetét, hűségét az Igék gazdagságában.

Deák Bálint

Minden, amit Isten alkotott, nagyon jó!

Ennek az igének a fényében gyűltünk össze március 2-án a világimanap alkalmával a Szent Mihály római katolikus nőszövetség dísztermében, hogy a suriname-i asszonytestvérekkel együtt imádkozzunk a teremtett világunkért, és kérjük Istent, adjon kellő bölcsességet és felelősségtudatot ahhoz, hogy jól tudjunk élni mindazzal, amit Isten ajándékként adott. Elsőként Fábián Mária, a római katolikus nőszövetség elnöke köszöntötte az egybegyűlteket, majd megismerkedtünk az idei imanap plakátképének festőjével és Suriname csodálatos országával. Az istentiszteleten Veress Stelian plébániai kormányzó hirdette Isten igéjét.

K. I.

agnus
RADIO 88.3 fm
www.agnusradio.ro

Rajzfilm felnőtteknek is (Luther Márton élete)

Teológiai és művészettörténeti ismertetéssel egybekötött, az animáció világát magyarázó filmes estet tartottak kedden a sepsiszentgyörgyi evangélikus egyházközség gyülekezeti termében a Luther Márton élete álló és mozgóképeken című rendezvény részeként. A Richly Zsolt grafikusművész, Balázs Béla-díjas rajzfilmrendező által készített tizenkét részes, Luther Márton életét bemutató rajzfilmsorozat részletein kívül a közönség a film képanyagából készült tárlatot is megtekinthette.

Házigazdaként Zelenák József evangélikus lelkész-esperes Márk evangéliuma (10/17) alapján idézte fel az üdvösség keresésének példáját, mondván: Luther Márton is kereste az élet értelmét, az üdvösség elérésének módját. A lutheri útkeresés jelenkori hiányára utalva azt mondta: olykor a sürgős kiszorítja életünkből a fontosat, és nem törődünk eleget lelki dolgainkkal.

Zelenák József bevezető gondolatai után Szebeni Zsuzsa, a Balassi Intézet – Magyarország Kulturális Központja sepsiszentgyörgyi fiókjának igazgatója azt mondta, azért tartotta fontosnak elhozni Richly alkotását Háromszékre, mert a reformáció 500. éve emlékére a Magyarországi Evangélikus Egyház megbízásából készült rajzfilm több korosztály számára is közel tudja hozni Luther korát és tanításait.

A tizenkét részes, százötvenhat perces rajzfilm Lackfi János által írt szövegét, valamint az alkotás szimbólumrendszerét méltatta Jánó Mihály művészettörténész, a forgatókönyvet és a képi megoldásokat pedig zseniálisnak nevezte Pál Vendel animációs szakember. Mindketten hangsúlyozták: a rajzfilm, az animáció szélesebb lehetőséget nyújt a 16. század korának, a világi és egyházi vonatkozásoknak a bemutatására, mint a hagyományos film, hisz olyan, félig rejtett részletekben is bővelkedik, amelyeket csak iszonyú nagy költségek árán lehetne megvalósítani nagyfilmben.

A Luther Márton korát és életét alaposan kutató Richly Zsolt és tanítványaiból álló harmincfőnyi rajzfilmkészítő csoport a filmben végigvezet Luther életén kicsi gyermekkorától kezdve az ifjú teológus vívódásain át, az érett férfikorú reformátor korszakán keresztül az idős korig, és a történések egyben közel hozzák a nézőhöz a reformkor szellemiségét, az egyházi és világi gondolkodás közötti küzdelmeket.

(3szek.ro)

Könyvbemutató

Február 8-án a Reményik Sándor Galériában mutattuk be Csikós Farka Kata *Lázálom Lilivel* című könyvét. A szerzővel Brem Ágnes könyvtáros beszélgetett, valamint dr. Fehér Kardos Gabriella családorvos és dr. Szabó Csilla Enikő gyermekszakorvos.

2017 novemberében jelent meg ez a hiánypótló mesekönyv, amely segít a gyermekeknek a szorongás, feszültség leküzdésében, ha kórházi kezelésre szorulnak. A szerző így ír a könyvről: ,,azért írtam, hogy felkészítsem a gyerekeket arra, ami várhat rájuk egy rutin gyerekorvosi vizsgálat alatt, egy vérvétel alkalmával vagy egy sürgősségi látogatás alkalmával, hogy ne féljenek az injekciótól, orvostól, kórháztól. Bár a piacon rengeteg ilyen témájú mese kapható, ez a könyv mégis egyedi annál fogva, hogy én asszisztensként közelítem meg a témát a gyerekek szintjén, és bemutatok minden eszközt, amelyekkel nagy valószínűséggel minden romániai kórházban találkoznak: a fecskendőt, a branült, a sztetoszkópot, a lázmérőt, a garatpálcikát. Megmagyarázom, hogy mit mire használunk, valamint pontos leírást adok azokra az esetekre, ha törés vagy akár kis sebészeti beavatkozás miatt sürgősségre kerülnek a gyerekek.”

A könyvbemutatót az Életfa Családsegítő Egyesület, a Kolozs megyei RMDSZ Nőszervezet, a Kolozsvári Evangélikus-Lutheránus Egyházközség és a Petrőczy Kata Szidónia Evangélikus Nőszövetség közösen szervezték.

Kerékgyártó Imola

450 év – emlékezés a vallásszabadságra

A vallásszabadság bölcsőjénél

Az ellentétes értelmű szavak tulajdonképpen összetartoznak, nemcsak a nyelvtanban, hanem a társadalomban, a történelemben is. Gyakran nem is ellentétet, csupán egy kapcsolat milyenségét, egy viszonyt fejeznek ki. A viszony pedig, mint evilágunk legtöbb dolga, változó idők sodrásában maga is változtatható. Csak rajtunk múlik, hogy háborúkra békekötéssel, viszályokra kibéküléssel teszünk-e pontot. Hogy az ellenségek ellenfelekké, az ellenfelek pedig partnerekké szelídülnek-e. A partnerségből pedig, ne adj Isten, talán még barátság is kilombosodhat.

A keresztény egyházakkal a reformáció félezer éves történetében sok minden megesett már, a fenti metamorfózis egy-egy szakaszán többnyire át is estek. Azt azért mégsem mondhatjuk, hogy a folyamat végére is elérkeztek volna.

A szabadság Isten ajándéka

Mai ünneplésünk tartalmát, lényegét egyetlen bibliai mottóval foglalhatnám össze, Pál apostol szavait felidézve: „ahol az Úr lelke, ott a szabadság” (2Kor 3,17). [...]

Egy nagyon kritikus történelmi helyzetben, hosszas és nehézkes vajúdás, kemény próbatételek, izgalmas teológiai viták eredményeként született meg ez a vallási és lelkiismereti szabadságról szóló országgyűlési határozat, amely bizonyos értelemben egyedülálló az akkori világban. Még akkor is így igaz, ha a mai modern jogi, társadalmi vagy filozófiai szemlélet alapján nem tökéletes, nem teljes, bizonyos értelemben túlhaladott és már abban a korban sem aratott mindenütt osztatlan elismerést.

De ennek a szabadság- és igazságeszmének a gyökere, értelmének mélysége mindenekelőtt Isten Igéjében van, ebből tükröződik vissza. Isten kinyilatkoztatása, Isten kegyelme, szeretete, Isten igazsága ennek az elsődleges forrása, és nem az emberi értelem, még csak nem is a pillanatnyi társadalmi, politikai igény. Ezért érzem úgy, hogy van ennek a mai ünneplésünknek egy sajátosan hitbeli dimenziója.

Igen, a mai ünneplésünknek különleges értéke és szépsége van. Azért egyedi, sajátos tartalmat hordozó és egyben egyetemes, mert az igazság és a szabadság bibliai alapértékeire épít. Ez a két dolog pedig a legfőbb érték és ajándék, amit Isten életrendként adott nekünk, ami nélkül sem akkor, sem ma nem lehet teljes értékű, emberhez méltó életet élni. Éppen ezért mai ünneplésünk nem egyszerűen öncélú, rutinszerűen végrehajtott emlékezés, hanem ennél sokkal több. Persze örömmel és tisztelettel emlékezünk az erdélyi, a magyar reformáció nagy személyiségeire, hősökre és áldozatokra, kimagasló, korszakmeghatározó eseményekre, és emlékezünk a velünk és bennünk elevenen élő történelmünk nagyszerű pillanataira is. Ez az alkalom azonban legelsősorban a jelenünkről és a jövőnkről szól. Nagyon frappánsan fogalmazta

és emlékműavatás Tordán

Amikor a tordai katolikus templom boltozata alatt a keleti és nyugati egyházak képviselőit hallgattuk a sokszínűség, a megértés és a tolerancia, egyszóval az ökumenizmus egyazon szószéke alatt, egyik-másik ünnepi szónok beszédéből bizony-bizony régi traumák, sérelmek felemlegetése, majd a rájuk adott válaszok, pontosítások is kihallatszottak. Ne keressünk ebben semmi rosszat, a közös ünneplésnek korántsem kell protokolláris bókokban kimerülnie, a kölcsönös közeledés ki- és megbeszéléseket is feltételez.

És a tordai katolikus templom mellett, ahol unitárius kezdeményezésre ortodox szobrászművész remek alkotása jelöli meg a vallásszabadság európai bölcsőjének a helyét, ahol nyugati és keleti keresztények, katolikusok, protestánsok, ortodoxok sorakoztak fel az emlékmű avatására, idén januárban Tordán éppen ez volt a lényeg.

(K. N. K.)

Kiss Gábor felvételei

meg ezt az áldott emlékű II. János Pál pápa: „a múltra való emlékezés nem más, mint a jövő iránti elkötelezettség”.

Igen, ez az ünneplésünk is erről szól! Az életről, a közös hivatásról, a megmaradás és a gyarapodás, az alkotás parancsáról. De szóljon ez az ünnep a közös megújulás igényéről, a lelki-szellemi, hitbeli és erkölcsi újjászületésről. Szóljon szétszakíthatatlan közösségünk erejéről és reménységéről. Jókai Anna szavaival élve: „fogjunk hozzá a szabadság terének felépítéséhez. Tudatosan és kitartóan építsük magunkban és közösségünkben ezt a szellemi, lelki teret, a szabadság terét. Mert ezt a felépített lelki valóságot tőlünk soha senki el nem tudja venni.”

Hogy miért nem? Hadd folytassam Jókai Anna gondolataival: „a szabadság tere elsősorban a szellem területén van, amikor szabadon befogadhatja az ember a világban érkező felső igazságot” – sőt ettől a felső igazság befogadásától válik igazán szabaddá. [...]

Szabadság ott és akkor van, amikor mindenki ismeri és tudja az igazat. Szabadság ott van és akkor, ahol és amikor ápolhatjuk identitásunkat és meg is védhetjük, ha kell. Szabadság ott van, ahol tisztelik egymást az emberek, ahol szent az adott szó.

És hadd tegyem hozzá a legfontosabbat: igazi, autentikus szabadság ott van, ott jön létre, ahol jelen van Isten. Hiszen Ő az az erő, amely nemcsak egy időre, nem félig-meddig, nem látszatra, hanem valódi, tartós, testvéri közösségbe, egyetlen lelki családba ötvöz minket igazságban és szabadságban. Mert az Ő szabadsága az egyedül tökéletes, hiszen ez a Szentlélek szabadsága, a megszentelt, megváltott és felszabadított, Krisztusban kapott új élet.

Nagyszerű és felemelő a szabadság keresésére irányuló minden emberi törekvés, de az igazi szabadság, az igazi felszabadulás az, amit Istentől kapunk, ami kívülről, fentről származik, amikor valóban átéljük, megtapasztaljuk, hogy Ő szabadít meg a bűn és önmagunk torz kötöttségeitől, s ezáltal leszünk szabadok embertársaink szolgálatára, az élet megszentelésére.

Ez a szabadság pedig kegyelmi ajándék, és a Szentlélek műve bennünk, ahol Isten az ajándékozó, az ember pedig mindig a megajándékozott.

Luther legnépszerűbb megfogalmazását hadd idézzem: „a keresztyén ember szabad ura mindennek, és nincs alárendelve senkinek. A keresztyén ember készséges szolgája mindennek, és alá van rendelve mindenkinek.” (De servo arbitrio – A szolgai akaratról).

A keresztyén tehát csak akkor szabad, ha hitben teljesen Krisztusé. Ez a hit pedig őt mindenekfölé helyezi, teljes és tökéletes szabadságot ad. Ugyanakkor ő szabadon, teljesen az embertársáé is, ami azt jelenti, hogy hálából, szeretetben és önként alárendeli magát a teljes és elkötelezett szolgálatra. Ez a mi evangélikus, protestáns, reformátori szabadságeszményünk lényege! [...]

Adorjáni Dezső Zoltán
evangélikus-lutheránus püspök

Együtt a békesség útján

[...] 150 évvel később, ma sem kezdhetjük mással a megemlékező jubileumi esztendőt, mint hogy kihangsúlyozzuk: bár nekünk, unitáriusoknak különös jelentősége van a vallásszabadság 1568-as törvényének, mert ennek alapján jöhetett létre a mi egyházunk, de ezt a törvényt közösen fogadták el az erdélyi rendek, felekezettől függetlenül, hiszen akkor még nem is léteztek felekezetek. A reformátor Dávid Ferenc, János Zsigmond (a bölcs fejedelem), az erdélyi rendek és a különböző vallásos nézeteket valló csoportok együttesen alkották meg ezt a középkori Európában egyedülálló törvényt. Bár a történelem 450 év alatt sok mindent átrendezett, van, ami mégsem változott: közösségként fennmaradásunkért, felekezettől függetlenül, leginkább ma is ugyanarra a négy egyházra számíthatunk. És ha minket az összefogásra többek között 1568 szelleme nem tenne képessé, nagy valószínűséggel könnyebb dolga lenne velünk bármilyen hatalomnak. [...]

A híres erdélyi tolerancia, sokszínűség, a nemzetek és felekezetek többé-kevésbé békés egymás mellett élése mind valahol 1568 szellemiségében gyökerezik. Erdélyben az évszázadok során az itt élő, különböző kultúrájú, nyelvű, etnikumú, vallású embereknek sikerült kialakítaniuk az együttélésnek egy olyan sajátos erdélyi technikáját, ami segíti őket abban, hogy elkerüljék a konfliktusokat. Én szeretem azt hinni, hogy ez így van, és hogy mindez egy kicsit a vallásszabadság törvényének is köszönhető. Milyen sok fájdalmas példa van ma is világszerte arra, hogy közösségek nem tartják tiszteletben egymás vallását, mennyi a vallásháborúnak álcázott politikai konfliktus és a politikai konfliktusokat eredményező vallásháború! A vallásszabadságról szóló országgyűlési határozat szelleme semmivel sem kevésbé aktuális, mint négy és fél évszázaddal ezelőtt! Ám miközben nem szabad megengednünk, hogy a magasztos elvek csorbuljanak, hogy a felismert és kinyilvánított igazságok ereje tompuljon, azt is látnunk kell, hogy nem mindig egyszerű feladat türelmesnek maradni. A történelem nehezen megválaszolható, ám megkerülhetetlen kérdésekkel szembesít. Miként értelmezhető az, amikor ma sokan a tolerancia eszméjét tűzik zászlajukra, miközben szem elől tévesztik saját gyökereiket? Eljuthatunk-e odáig, hogy a mások iránti türelmet összetévesztjük az önfeladással? Lehetünk-e toleránsak az intoleranciával, türelmesek a türelmetlenséggel szemben? Válaszok után kutatva ismét az unitárius címerünkkel összefüggésbe hozható bibliai vers jusson eszünkbe: „Ímé, én elbocsátlak titeket, mint juhokat a farkasok közé; legyetek azért okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok.” A sokat hangoztatott, galamblelkű, szelíd türelem mellé szükség van rá, hogy okosak is legyünk, hogy világosan láthassuk, honnan jövünk, és hová tartunk? Milyen értékek vannak a tarsolyunkban? Mert fontos a türelem és a mások elfogadása, de ez sohasem jelentheti azt, hogy lemondunk arról, amit elődeink örökségként reánk hagytak. [...]

Ma, a vallásszabadság ünnepén, a tordai országgyűlés 450. évfordulóján, úgy tűnik ismét kegyelmi időket élünk, és ha talán nem is ragyog olyan fényesen az ünnepünk, mint 1868-ban, de szabadon, tartózkodás nélkül emlékezhetünk. Külön öröm számunkra, hogy itt vannak velünk nemcsak a magyar testvérfelekezetek, hanem a román ortodox egyház és a román görögkatolikus egyház képviselői is. Főgondnokként pedig megint csak arra szeretnélek most titeket is buzdítani, kedves testvéreim, hogy legyetek szelídek és türelmesek, ugyanakkor legyetek okosak is, hogy biztos talajon állhassatok, és hogy ezt a türelmet, amit örököltünk, amit ma ünneplünk, legyen, akinek tovább örökíteni. Isten áldjon meg mindnyájunkat, és vezessen a békesség útján!

Bálint Benczédi Ferenc
unitárius püspök

Az önrendelkezés titka

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület híveinek nevében köszöntöm az Unitárius Egyházat megalakulásának 450. évfordulóján. Lélekben valamennyien tisztelgünk az 1568. évi tordai országgyűlés emléke előtt, mely Erdélyországot világtörténelmi jelentőségűvé tette, hiszen először itt foglalták törvénybe a lelkiismereti- és vallásszabadságot. Történészek vitatják és vitathatják tovább is e döntés hátterét, számunkra egyértelmű, hogy abban a korban önvédő kiállás volt, mely üzenetével máig ható figyelmeztetés.

A történelem ura gyakran megmutatta az egyház tagjainak, hogy csodálatos időket készít az övéinek. Az ősegyházban ilyen volt az apostoli kor, amikor Isten Igéje terjedt és a tanítványok száma növekedett. A szeretetszolgálat diakónusai kegyelemmel és erővel telve nagy csodákat és jeleket tettek a nép között. Ezt a kegyelmi időt rontotta meg a külső és belső ördögi hatalom. A reformáció korai szakaszát is tekinthetjük hasonló, szent fejezetnek. A megújító evangélium elérkezett ide, hogy Erdély fölött új ég legyen, barázdái és dűlői új földdé váljanak! Isten mindent megtett, hogy Mohács után új szívvel és új lélekkel teljen meg a szülőföld. Két félelmetes nagyhatalom őrlésében fejedelmi volt az akkor éppen leghasznosabb döntés, mely szerint szabaddá kell tenni az aggodalmas lelket, hogy a szétfeszítő erő hatása a közeledés csodájában nyilvánuljon meg. Nem a világtörténeti jelentőségű országgyűlési határozaton múlott, hogy napjainkban is kínlódó ökumenikus kapcsolatok faragják és szeletelik az egyetemes egyházat. Nem a rendeleten múlott, hogy a magyar gyakran vált ellenségévé a másik magyarnak.

Időszerű kérdés a kisebbségbe szoruló keresztyénségnek szerte e világban, hogy miként keresse küldetésének elveszített fonalát. Ezen belül, többszörös kisebbségi állapotunkban nekünk is be kell számolnunk a megmaradásra adott ígéretes terveinkről, a megannyi elhibázott lépés után. Az ünnep azért szép és építő ma is, mert igazolja, hogy mi is kaptunk a szent időből, szemet tisztító alkalmakat, őszinte vallomásokat. Nagy évfordulók ölelésében az összekapaszkodás áldását ismerhetjük fel. Isten országa az anyaszentegyház közösségében van közöttünk, amelyben egyedül az Úr rendelkezik! Ebből fakad az önmagunk igazi önrendelkezése, hogy viharok között bátran haladjunk, hatalmak szorításában se féljünk! [...]

Csűry István,
a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke

Tolerancia és vallásszabadság Erdélyben

[...] Az Ágostai Hitvallású Romániai Evangélikus Egyház nevében megköszönöm, elsősorban az unitárius és római katolikus egyháznak meghívását a tordai ünnepségre. 2016. október 15-én, itt, a tordai római katolikus templomban kezdtük meg országos ünnepségsorozatunkat a reformáció 500 éves jubileuma alkalmával.

Ma ismét itt állunk e történelmileg fontos helyen, a tordai országgyűlés 450 éves évfordulóján, mely minden felekezet számára Erdélyben szélesre tárta a tolerancia, vallás- és véleményszabadság kapuit, első ízben ennyire világosan, magától értetődően és barátilag.

Annak ellenére, hogy a határozatot az akkori erdélyi fejedelem bocsátotta ki, egyházaink és népeink igyekeztek tiszteletben tartani azt és egymás felé közeledni, főként a 20. és 21. században. „Az önrendelkezés doktrínájáról" szóló együttes nyilatkozat, valamint a *Konfliktustól a közösségig* című dokumentum, illetve a reformáció félezer éves jubileumának közös ünneplése megmutatja, hogy protestáns és római katolikus egyházaink több kérdésben is egyetértenek, s több az összekötő elem, mint az elválasztó. Mindennek közös alapja a jó együttműködés. Országunkban a hitközösségi tanácsban közösen munkálkodunk önökkel és az ortodox egyházzal, ugyanakkor az AIDROM ökumenikus egyesületben a protestáns egyházakkal kiegészítve a Gustav Adolf-Werk segélyszervezettel. Ugyanakkor a korábbi évekhez hasonlóan idén is közösen ünnepeljük a keresztények egységéért való ökumenikus imahetet. Hálával telten köszönjük meg Istennek, a mi Urunknak mindazt, ami az elmúlt 450 évben az ökumenikus, közösségi és keresztény szellemiségben megvalósult. Ma ezt ünnepelhetjük hálatelt szívvel.

Senki által nem kényszerítve egyházaink képviseletében állunk itt, szabadon, hogy magunkat és az egész világot meggyőzzük arról, miszerint az emberek és egyházak számára, semmi nem fontosabb a vallás és lelkiismereti szabadságnál, melyről ma – épp úgy, mint 450 évvel ezelőtt – nem mondhatunk le. [...]

Hajlandóak vagyunk elfeledni, hogy a szabadság és a felelősség egymástól elválaszthatatlanok. Az Isten dicsőségéért, valamint a közösség érdekében történő felelősség- és szerepvállalás hiányában jóakaratunk önkényessé, céltalanná válik; ez senkire sincs tekintettel, egyesekre sértő és túlkapásokhoz vezető.

Pál apostol a rómaiakhoz írt levele 3. fejezete 22–24. versében írja: „Isten ugyanis mindenkit elfogad, aki Jézus Krisztusban hisz, attól függetlenül, hogy az az ember zsidó, vagy nem zsidó. Hiszen minden ember vétkezett, és emiatt nem méltó arra, hogy Isten dicsőségében részesüljön, Isten azonban kegyelemből teszi a maga számára elfogadhatóvá az embert. Ez Isten ajándéka, amit Jézus Krisztusban kaphatunk meg. Ezt jelenti a megmenekülés!"

Mi 450 éve az Isten felé vezető úton járunk, az egymás elleni létből az egymás melletti léten keresztül, az egymásért való létezésért. Folytassuk utunkat ökumenikus, Isten előtt felelősséget vállaló közösségben, hogy Transilvania, Erdély, Siebenbürgen, akárcsak Magyarország, Románia, Európa és a világ áldott legyen. Isten áldása legyen mindnyájunkon.

Reinhart Guib
ágostai hitvallású evangélikus püspök

Szabad hittel

[...] Minden ember és minden közösség úton van születésétől kezdve. Mint Jákób elindulunk, tartunk valamerre, elérünk helyekre, és ahol a nap lemegy, ott töltjük az éjszakát. És van, hogy mi is álmot látunk. Ilyen álmot láttak az erdélyi rendek is 1568 januárjában itt a tordai templomban arról, hogy valóban, amint Pál írta Efézusba, viszony születik, kapcsolat van, létra kúszik a föld és az ég között, ember és Isten között bizalmi szeretetközösség él, aminek a neve hit.

Ebből a hitből, mint egy forrásból, élni lehet, rajta, mint egy létrán, le és fel lehet járni, imádság és áldás, öröm és fájás, áldozat és munka, élet és halál váltja rajta egymást, egy feltétel van csak: hogy szabad legyen. A hit létráját Isten adja ajándékba, s hogy ki mire használja, az kettőjükre tartozik: a teremtőre és a hívőre. [...]

Mert létra a hit, híd, ami összeköti az eget a földdel, s aminek kötele, fája, üvegszála bizalomból, ragaszkodásból, imádságból és áldásból való. Ez a jelkép ma is azt sugallja, hogy odafent az Úr áll, ahogy állt 450 évig, és ezt mondja ma is ígéretként, biztatással: Ezt a földet, amelyen fekszel, neked adom és a te utódaidnak. Általad nyer áldást, s utódod által a föld minden nemzetsége. Mert én veled vagyok, megőrizlek téged, akárhova mégy, és visszahozlak erre a földre.

A bibliai Jákób s a tordai országgyűlés embere ma mi vagyunk. Magyarok, székelyek, románok, szászok és a többiek, unitárius és más keresztények, mind, akik a hitet Isten ajándékának tartjuk, akik belőle felelősen akarunk élni, és akik azt másoknak is szabadon elismerjük, sőt biztosítjuk. Ez a föld pedig: Bérseba és Hárán, Torda és Kolozs, a Kárpát-medence és a román alföld, a vén Európa és az Ural-hegység, a miénk, nemcsak akkor, ha megdolgozzuk, hanem ha a munkát, a termést, az otthont, a családot Isten és ember közös ügyének tartjuk. Ez a föld általunk nyer áldást akkor, ha sok szabad létra épül rajta, egyéni és közösségi, ha a létrák nem porosak és pókhálósak, hanem tiszták és símák a használattól, s ha a hittel élés által jobb emberek leszünk. Ezért hívlak, hogy ma ne csak emlékezzünk, hanem tervezzünk is, ne csak hálád adjunk, hanem kérjünk is áldást, és vele vállaljunk felelősséget ma a tordai álom beteljesítéséért! Jákóbbal és Dávid Ferenccel és Honterusszal együtt mondjuk: Bizony az Úr van ezen a helyen, aki ajándékot ad nekünk: a hitet, aki megbíz minket, hogy vigyázzunk rá, aki velünk van, ha elindulunk jó szolgálatra, aki megőriz minket, ha lemegy a nap, és aki visszahoz erre a földre, amikor a szolgálatot elvégeztük, s a létrán a hittel való járást befejeztük. Így legyen! Ámen.

Gyerő Dávid
unitárius egyházi főgondnok

Egységben a jövőt nézzük

A vallásszabadság gondolata megmozgat minden embert. Még az ateistákat is, mert a lelkiismereti szabadsághoz az is hozzátartozik. A skolasztika tanácsolja, hogy mielőtt beszélnénk valamiről, határozzuk meg azt. Ezért idézem a II. Vatikáni Zsinaton 1965. 12. 7-én kelt és aláírt *Dignitatis humanae* kezdetű Nyilatkozat a vallásszabadságról című dokumentumot, amely minket katolikusokat kötelez:

Ez a vatikáni zsinat kijelenti, hogy az emberi személynek joga van a vallásszabadsághoz. „E szabadság abban áll, hogy minden embernek mentesnek kell lennie egyesek, társadalmi csoportok vagy bárminemű emberi hatalom kényszerítő hatásától, mégpedig úgy, hogy a vallás tekintetében senki se legyen kénytelen lelkiismerete ellen cselekedni, s ne is akadályozzák abban, hogy – jogos határok közt – magánéletében vagy nyilvánosan, egymagában vagy közösségben lelkiismerete szerint cselekedjék. Kijelenti továbbá, hogy a vallásszabadság valójában az emberi személy méltóságán alapszik, amint ez a méltóság mind az Isten kinyilatkoztatott szavából, mind magából az emberi értelemből megismerhető. Az emberi személy e jogát a vallásszabadsághoz a társadalom jogrendjében úgy kell elismerni, hogy polgári joggá váljon."

Tudom, hogy egyházam nem így viszonyult mindenkor a vallásszabadsághoz. Ezért lehet köszönteni a tordai 1568-as országgyűlést, hogy elsőként kimondta a vallásszabadságot. Természetesen a korabeli korlátok mellett. A vallásszabadság csak a három náció: magyar, székely és szász négy bevett vallására vonatkozott: római katolikus, református, evangélikus, unitárius. Mivel a római katolikus egyháznak 150 éven át a fejedelemség idején püspöke nem lehetett, ezért mai szemmel nézve nem tudom a meghirdetett vallásszabadságot annak tekinteni, aminek ma tekintjük. Arról pedig nem is beszélek, hogy más országgyűléseken azt is kimondták, hogy egyik bevett vallásról a másikra nem lehet áttérni, új vallást/felekezetet nem lehet alapítani (pl. a szombatosok).

Most azonban a jövőt nézzük. Korunkban a terjedő elvilágiasodás hatására ráébredtünk arra, amit az Úr Jézus mondott: A keresztény tanúságtétel egyik erőssége az egység. Az ökumenikus és vallásközi mozgalom a Szentlélek műve. Kívánom az Unitárius Egyháznak elismerése 450. évfordulóján, hogy küldetését továbbra is az Evangélium alapján teljesítse.

Jakubinyi György római katolikus érsek

Istenbe vetett szívbeli bizalom

[...] A tordai országgyűlés szabad lelkészválasztásról szóló döntése Isten Igéjére alapozott határozat. Ezért lett időtálló, ezért maradhatott ténylegesen érvényben a 19. század közepéig. A karok és rendek nem hoztak létre új egyházi struktúrát, nem foglaltak állást egyik vagy másik tanítás mellett. A nemesek és polgárok nem akartak teológussá lenni, a teológusok sem akarták kezükbe venni az államigazgatást. De beszélgettek, tanácskoztak, olykor vitáztak is egymással, ezen az országgyűlésen is. A ma ünnepelt határozat megszövegezése mögött is teológust sejtenek a kutatók. Alighanem Dávid Ferenc határozati javaslatát fogadták el, vagy ő öntötte végleges formába a döntést.

A felvilágosodás óta a „modern" állam egyik ismérve az egyházi és világi hatalom, illetve intézményrendszer szétválasztása. Ám ez ahhoz vezetett, hogy lassan a keresztyén tanítás, az örökkévaló Isten szava is kiszorult a törvényhozásból. Maradt az érdek. Kezdetben az országé, aztán a többségé, majd sok helyütt egyre kisebb csoportoké, egyéneké. Törvényt lehet alkotni Isten nélkül, de akkor ne csodálkozzunk azon, hogy rövid időn belül ugyanaz a testület egymásnak gyökeresen ellentmondó határozatokat hoz. Torda üzenete számunkra az, hogy csak Isten igéjének fényében és lelkülete szerint lehet maradandó, korszakalkotó törvényt hozni.

A tordai ediktum igei indoklásának meghatározó motívuma az isteni ajándékként elnyert hit, amely református egyházunk hitvallása, a Heidelbergi Káté szerint egyfelől biztos ismeret, másfelől Istenbe vetett szívbeli bizalom. Ennek a hitnek az egyik megnyilvánulása, külső jele a tolerancia. A hitre jutott ember bízik Istenben, és bízik embertársában/felebarátjában is. A hitre jutott ember nem gyanakvó. A hitre jutott ember, a hitre jutott közösség nagykorú. Tudja saját fejlődését, növekedését nem mások elnyomásával vagy megsemmisítésével, hanem a körülötte élők elfogadásával tudja elérni és kimunkálni. A hitre jutott ember nem harcol, hanem saját belső békességét terjeszti ki környezetére.

Torda másik üzenete, drága öröksége számunkra ez az istenismereten és bizalmon alapuló hit. Ennek a hitnek a gyümölcse volt ez a határozat, amely vallásháborúk korában békeszigetté tette Erdélyt. Ebből a határozatból negyed évszázad alatt, 1595-re kinőtt az a törvény, amely a négy *recepta religio*, illetve *tolerata* társuk, a görögkeleti felekezet számára biztosította a zavartalan hitgyakorlatot. Jó lenne, ha az Isten és ember iránti bizalom légkörében tovább tudnánk lépni, és a tolerancia Erdélye után megvalósíthatnánk a szeretet Erdélyét. Hiszem, hogy néhány évtizede már elindultunk ezen az úton. Isten adjon erőt a haladáshoz.

Kató Béla,
az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke

Közösségünk kincse a szabadság

Egy közösség jelenéről és jövőjéről sokkal többet mond el az, hogy a múlt milyen eseményeit, történéseit őrzi meg emlékezetében, mint magáról a múltról, amely bevégeztetett, megváltoztathatatlan.

Ma ünnepelni gyűltünk össze, egy olyan eseményre emlékezünk, amely 450 évvel ezelőtt történt. A tordai országgyűlés hosszú vívódások után, ám egyszerű szavakkal és mondatokkal döntötte el, hogy lelkiismereti, vallási, hitbéli kérdésekben mit tart követendőnek. Ezzel messze meghaladta az 1555. évi augsburgi vallásbékét, és először a nyugati kereszténységen belül megállapította, hogy nemcsak egy vallás lehetséges, kimondva azt, hogy akár egy településen belül is együtt kell tudnia élni a négy keresztény felekezetnek, és mindenki maga választhatja meg, hogy a hitéletben melyik felekezethez tartozik.

A két nagyhatalom, a Habsburgok és az Oszmán Birodalom között sikeresen navigáló Erdélyi Fejedelemséget sem kerülte el, nem is kerülhette el a kor egyetlen fontos szellemi áramlata sem. Ám a tordai országgyűlés határozata, amint az utólag kiderült, és az idő bebizonyította, előremutató volt, világot formáló. Nemcsak a társadalmi béke és az együttélés szándéka vezette a döntéshozó rendeket, hanem előrevetítették azt a vallásfilozófiai, filozófiai gondolkodást, amely 121 évvel később, a *Levél a vallási toleranciáról* című John Locke-írásban még mindig csak elméleti filozófiai kérdés, jogi, társadalmi következmények nélkül. [...]

A transzilvanizmusunk egyik meghatározó értéke az 1568-as határozatból éppen ez: a vallásszabadságban nemcsak a társadalmi béke garanciáját látja, hanem alapvető emberi jogként tiszteli az egyes ember hitbéli meggyőződését és felekezeti hovatartozását, ami egyben identitásának is fontos része. Ez az, ami példamutató, világformáló gondolat, az a szellemi örökség, amihez vissza lehet nyúlni, amire építeni lehet. [...]

2018 bonyolult év. Ha 450 évvel ezelőtt lehetséges volt olyan döntést hozni, amely az akkori időkben súlyos konfliktusokhoz vezető alapkérdést oldott meg, joggal tesszük fel a kérdést: a transzilvanista értékek örököseiként tudunk-e elég ráhatással lenni azokra, akik ma még úgy gondolják, hogy egy közösségnek azt az alapvető szabadságjogot nem kell megadni, amely lehetővé teszi számára a nyelvi, kulturális identitással kapcsolatos szabad útválasztást. [...]

Az ünnep, a megemlékezés nemcsak a múltról szól, hanem a jelen reményeiről is, tehát a jövőről. Remélem, hogy akkor, amikor a 21. században az identitásunk megőrzését zászlónkra tűzve kérünk jogot arra, hogy szabadon dönthessünk közösségünk jövőjéről, mégsem fognak fellógatni, ahogy azt a minap ígérte a román miniszterelnök. Azt is remélem, hogy a jövőben is, minden egyes évfordulón Erdélyben, Transzilvániában, a mi hazánkban lesz egy erős magyar közösség, és lesznek erős történelmi egyházak, amelyek teljes szabadságban emlékezhetnek a tordai országgyűlés határozatára, büszkén továbbörökítve ezt az óriási szellemi hagyatékot, amely itt született ezen a helyen.

Kelemen Hunor,
az RMDSZ szövetségi elnöke

Jogtörténeti fordulópont

[...] Az 1568-as tordai vallásügyi törvény kultúrtörténeti és jogtörténeti fordulópont a magyar és az európai szellemi fejlődés azon útján, amelyen a későbbi évszázadokban minden ember számára egyéni jogként is kiteljesedhetett a közhatalom által biztosított vallás- és lelkiismereti szabadság.

Mindezek miatt a mai napon a magyar állam nevében büszkeséggel és hálával hajtok főt az 1568-os erdélyi országgyűlés történelmi teljesítménye előtt, és köszönettel teszek eleget azon felkérésüknek, hogy Budapesten az Országgyűlésben kezdeményezzem történelmi elődünk, az erdélyi országgyűlés vallásbékét kimondó tordai határozata emlékének megörökítését. [...]

Erdélyi törvényalkotó elődeink két vonatkozásban nem léptek túl a XVI. századi európai korszellem meghatározta korlátokon: társadalomtörténeti okokból a vallásszabadság jogát nem egyéni, hanem olyan közösségi jogként értelmezték, amelynek egyháztörténeti okokból alapvetően csak a nyugati – a katolikus és a protestáns – egyházak lehettek a letéteményesei. Ez utóbbiból fakadóan a korabeli Erdély lakosságának negyedét kitevő románság görögkeleti vallása államhatalmi szempontból nem bevett vallásnak, nem *recepta religió*nak, hanem csak tűrt vallásnak, *tolerata religió*nak minősült, hasonlóan az Erdélyben élő örmények és a zsidók vallásához. Ezen különbségtétel ellenére a tordai törvény szellemében az Erdélyi Fejedelemség nem akadályozta a görögkeleti felekezetű román közösséget vallásának zavartalan gyakorlásában. Az erdélyi görögkeleti egyházban ebben az időszakban kezdte felváltani az ógörög és szláv nyelveket a román nyelv, az erdélyi reformáció teremtette kedvező feltételek hatására erre az időszakra tehető a latin betűs román vallási és irodalmi nyelv kialakulása, és ezáltal a modern román nemzeti öntudat megalapozása.

Európában csak a katolikusok és protestánsok közötti harmincéves vallásháborút 1648-ban lezáró vesztfáliai béke – melynek az Erdélyi Fejedelemség is önálló aláírója volt – teremtett olyan jogilag is szavatolt felekezetközi békét, amelyhez hasonló Erdélyben már 1568-ban megvalósult.

Az Emberi és Polgári Jogok francia nyilatkozata csak 1789-ben utalt a vallásszabadságra, mint egyéni jogra, majd az Egyesült Nemzetek Szövetsége csak az 1948-ban elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában teljesítette ki és szavatolta elvileg minden ember számára a gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadság egyéni jogát.

[...] A közép-európai emberek elsöprő többségének fontos az, hogy holnap és holnapután is azok maradhassanak, akiknek a Teremtőjük a családjukon, a hitükön és a nemzetükön keresztül tegnap vagy tegnapelőtt alakította őket: a XXI. században is szeretnének nők és férfiak maradni, szeretnének a nő és férfi szeretetközösségén alapuló családban élni; szeretnének lengyelek, csehek, szlovákok, magyarok és románok maradni; a vallásosak szeretnék megőrizni és megvallani a hitüket, a nem vallásosak szeretnék megőrizni jogukat a vallásnélküliségre; és mindannyian szeretnénk európaiak maradni egy olyan Európában, amelyre büszkék lehetünk.

Akik ma országainkban így gondolkodnak, azok országaink erkölcsi többségét képezik, és ez napjainkban Közép-Európa legfontosabb közös értéke és erőforrása.

Mi, választott politikai vezetők, Varsótól Budapesten keresztül Bukarestig, Vilniustól Pozsonyon át Belgrádig akkor bizonyulunk felelősnek a választóink iránt – legyünk akár jobboldaliak, baloldaliak, centristák, konzervatívok, szociáldemokraták vagy liberálisok, jelentsenek bármit is napjainkban ezek a szavak –, ha ideológiai értékrendünktől függetlenül nem hagyjuk, hogy országainkban ez az erkölcsi többség politikai kisebbségbe kényszerüljön.

Annak érdekében, hogy a polgáraink iránti felelősségtől vezetett, közösségi önazonosságunk védelmére irányuló politikánk hatékonynak és fenntarthatónak is bizonyuljon, fontos, hogy ne ismételjük meg a XX. században elkövetett hibákat: nemzeti önazonosságunkat és törekvéseinket ne egymás ellenében, ne egymás rovására, ne a nemzeti kizárólagosság jegyében, hanem egymást erősítve, a nemzeti méltányosság szellemében éljük, illetve valósítsuk meg. [...]

Ha az előttünk álló időkben a Történelem Ura az egykori tordai törvényhozókéhoz hasonló előrelátással és bölcsességgel ruház fel bennünket, magyarokat, románokat és minden térségbeli sorstársunkat, akkor a közép-európai erkölcsi többség tábora és ereje gyarapodni fog, akkor mindannyian megerősödünk szülőföldünkön, akkor együttműködésünk Kelet és Nyugat számára egyaránt megkerülhetetlenné válik.

Mindez pedig esélyt, követendő példát és megújulási forrást fog jelenteni egész Európa számára.

Adja Isten, hogy így legyen!

Kövér László,
a magyar Országgyűlés elnöke

Liturgia ex machina?

BENKŐ TÍMEA

Liturgikai konferencia Lipcsében

VASÁRNAP. ÁGYBAN FEKSZEL. Beteg vagy... vagy talán csak fáradt, mert hosszú volt a hét, illetve fehérre sikerült az éjszaka a barátokkal, az online ismerősökkel. Öledbe veszed a laptopot vagy a smartphont és klikkelsz. Bejelentkezel és belépsz a virtuális térbe. Azaz a te „avatárod" belép a virtuális templomtérbe a secondlife valóságában. A padokban már ülnek néhányan. Mielőtt melléjük ülsz, megvásárolsz egy virtuális gyertyát, és virtuálisan meggyújtod, majd virtuálisan elfoglalod helyed a padban...

De német nyelven rendelkezésedre áll egy kevésbé elvont virtuális lehetőség, a „Sublan-istentisztelet". A kifejezés a „szubkultúra" és az internetes „lan" szavakból formált műszó, és egy interaktív online istentisztelet-fajtát jelöl, mely azonban a digitális eszközök használatán kívül nem sok újat hoz az eddigi alternatív istentiszteleti formákhoz képest. A Tamás-mise vagy más, ima-, áldás-, meditációs stációkkal gazdagított istentiszteletek ugyanis ugyanerre az interaktív koncepcióra épülnek, csak ezekben az esetekben valóságos hús-vér emberek valóságos térben vesznek részt az istentiszteleteken.

A sublan.tv 2017-ben indította el rendszeresen online-interaktív istentiszteleteit. Az istentiszteleten három liturgus szolgál, mindhármuk kezében tablet. A két lelkipásztor előtt hagyományos ágenda, a kötött liturgikus szövegeket ebből olvassák fel. Ők végzik a tulajdonképpeni liturgiát: ők olvassák fel és magyarázzák az igét, az egyetemes imán kívül ők mondják a könyörgéseket is. Mellettük a harmadik liturgus, egy világi moderátor, aki az esküvőkről ismert vőfély szerepéhez hasonlóan olykor elég hosszú felvezetőkben ismerteti, hogy éppen mi is történik az istentiszteleten. Illetve ő az, aki technikai útbaigazításokkal látja el a gyülekezetet, pl. bejelenti, hogy mikor kell kézbe venni a magukkal hozott okostelefonokat, smartphonokat, és mikor lehet a prédikációval kapcsolatos kérdéseiket feltenni vagy éppen imakéréseket megosztani. Ehhez a sajátos istentiszteletre vállalkozó gyülekezetekben felszerelnek egy kis kommunikációs központot, ahol az istentisztelet alatt az erre felkészített fiatal munkatársak fogadják és a liturgusoknak online továbbítják az online gyülekezeti tagok kommentjeit. Az istentiszteleten így sajátos közösség vesz részt: a valóságos templomtérben jelen lévő gyülekezeti tagok és azok, akik online követik az istentiszteletet. Bibliaórák helyett itt és így juttatják el a hívek megjegyzéseiket és kérdéseiket méghozzá az éppen hangzó prédikációval kapcsolatosan, melyekre az igehirdetőnek igehirdetés közben reagálnia kell. És ezen a médiumon keresztül jutnak el a liturgusokhoz az online istentiszteleten résztvevők imakérései is. Az istentisztelet ötletgazdái szerint az elektronikus médiumok (telefonok stb.) használatával és az interaktív megoldással egy kis gyülekezetben a jelenlévő 50–60 gyülekezeti tag mellett még 150–200-an online vesznek részt az istentiszteleten.

A két fenti online istentisztelethez hasonló újabb virtuális liturgiákkal ismerkedhettek meg azok, akik részt vettek az *Istentisztelet és digitalizálás* címmel a Németországi Egyesített Evangélikus-Lutheránus Egyház és a Lipcsei Teológiai Fakultás Liturgikai Intézetének szervezésében megtartott liturgikai szakmai megbeszélésen (Liturgiewissenschaftliches Fachgespräch). A szakmai konferenciát a Liturgikai Intézet vezetői, prof. dr. Alexander Deeg teológiai tanár és Christian Lehnert úgy szervezték meg, hogy az előadásokból ne maradjon ki gyakorlati ismertetők mellett a rendszeres teológiai mérlegelés sem. Alexander Deeg felvezetőjében az istentisztelet és médiák kérdésének gazdag irodalmát összegezve vezette fel a megbeszélés témáját. A virtuális templomterek és virtuális istentiszteletek számomra teljesen ismeretlen valóságát mutatta be Hanna Henke lipcsei doktorandusz. Amint előadásának provokatív címe is sejteti – *Liturgia ex machina* –, prof. dr. Christian Grethlein münszteri teológiai tanár rendszeres és gyakorlati teológiai érvelésekkel ösztönzött arra, hogy az egyház merjen ma is az új médiumok adta lehetőségekkel élni, ugyanúgy, mint a reformáció korában, amikor az akkori új médiumot, a könyvnyomtatást a maga javára tudta hasznosítani. A hamburgi egyetem tanára, prof. dr. Kristin Merle különböző digitális istentiszteleti modellek ismertetésével és azok teológiai elemzésével arra hívta fel a figyelmet, hogy ezek a modellek léteznek, igény van rájuk, és legerősebb vonzerejük abban rejlik, hogy a résztvevők megoszthatják és egy egész közösséggel mondhatják el személyes imáikat. Az értekezlet résztvevői interdiszciplináris összefüggésekbe is betekintést nyerhettek a révén, hogy a szervezők a filozófia és képzőművészet (prof. dr. Volkmar Mühleis, Brüsszel), a színházművészet (prof. dr. Dirk Pilz, Berlin) vagy éppen az informatika és az elektronikus játékok világát bemutató előadásokra, illetve gyakorlatokra is lehetőséget adtak (René Meyer, Lipcse, „Komputerjátékok Háza").

A reformáció évében megtartott Német Evangélikus Egyházi Napokon (Kirchentag) egy áldórobotot állítottak fel Wittenbergben, hogy bárki, bármikor, bármilyen áldást kérhessen és kaphasson... egy robottól. A refo500 végén pedig Német Evangélikus Egyház vezetői meghirdettek az egyház digitalizálásának programját, hogy az Y generációt is elérhessék az evangéliummal. Az a spirituális valóság, mellyel az értekezleten szembesültem számomra idegen. Tudom, hogy templomaik nincsenek túlzsúfolva. Azt sem tagadom, hogy valóban lehetőség rejlik az új technikák alkalmazásában. De abban egészen biztos vagyok, hogy az ember attól ember, hogy a szükséghelyzetben (betegség, nagy térbeli távolság miatt) megélt online közösségen kívül szüksége van a tényleges, testközeli találkozásra, közösségre is. A virtuális közösséget a keresztény spiritualitás eddig is vallotta a szentek közösségének, az egykor, ma és a jövendőben élő híveknek a Szent Lélek által megvalósuló közösségének valóságában. Mégis, ennek csodája ellenére is, ebben az életben olyan jó egy templomtérben egymás szemébe nézni, együtt énekelni, és közös imáinkat együtt, hangos szóval Isten elé tárni.

Gyermekoldal

Kedves Gyerekek!

Miután az Úr Jézus feltámadt, erről a jó hírről elsőként az asszonyok értesültek, akik a sírjához igyekeztek.

Útközben a sír felé azon tanakodtak, hogy ki fogja majd a nehéz követ a sír szájától elhengeríteni nekik, hogy bemehessenek. Mikor a sírhoz értek, észrevették, hogy a kő már nincs ott. De ott volt valaki más, az angyal, aki elújságolta, hogy Jézus feltámadt. Az asszonyok rögtön elszaladtak a tanítványokhoz, és elújságolták a jó hírt.

Nem sok időre rá, amikor a tanítványok, egy valaki kivételével, együtt voltak, Jézus megjelent nekik és a következő kedves szavakkal köszöntötte őket: „Békesség nektek!"

A tanítványai nagyon megijedtek, mert azt hitték, szellemet látnak.

Jézus azonban igyekezett megnyugtatni őket: „Miért rémültetek meg, és miért támad kétség a szívetekben? Nézzétek meg a kezemet és a lábamat, hogy valóban én vagyok. Tapintsatok meg, és lássatok." Azután megmutatta nekik kezét és lábát. Majd látva, hogy még mindig hitetlenkednek, ennivalót kért, és a szemük láttára megevett egy sült halat.

Egyik tanítvány nem volt jelen, amikor mindez történt. Amikor megérkezett, a többiek örömmel számoltak be neki a nagy eseményről. De ő hitetlenkedett, és azt mondta: „Ha nem látom a kezén a szegek helyét, és nem érintem meg ujjaimmal a szegek helyét, és nem teszem a kezemet az oldalára, nem hiszem."

Egy héttel később együtt voltak ismét a tanítványok, most már mindannyian és megint megjelent az Úr Jézus, és a köszöntés után a hitetlen tanítványhoz fordult:

„Nyújtsd ide az ujjadat, és nézd meg a kezeimet, nyújtsd idea kezedet, és tedd az oldalamra, és ne légy hitetlen, hanem hívő."

Erre ő így felelt: „Én Uram és én Istenem!" Hitetlen tanítványból így lett hívő.

Jézus válasza már nemcsak neki szólt: „Mivel látsz engem, hiszel: boldogok, akik nem látnak és hisznek." Azoknak a hitét méltatta itt Jézus, akik Őt mennybemenetele után nem látják, mégis hittel rábízzák az életüket.

Ki is lehetett ez a hitetlen tanítvány? Fejtsd meg a következő rejtvényt!

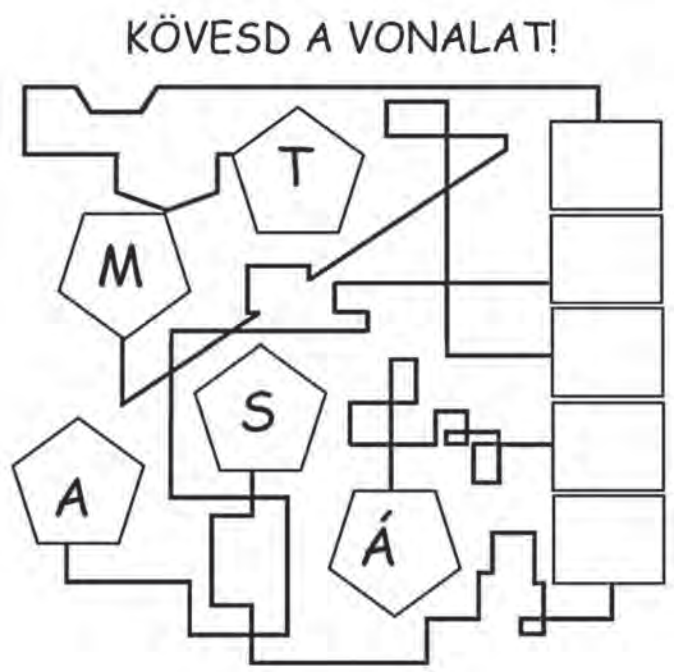

Melyik apostol nem hitte el, hogy Jézus feltámadt?

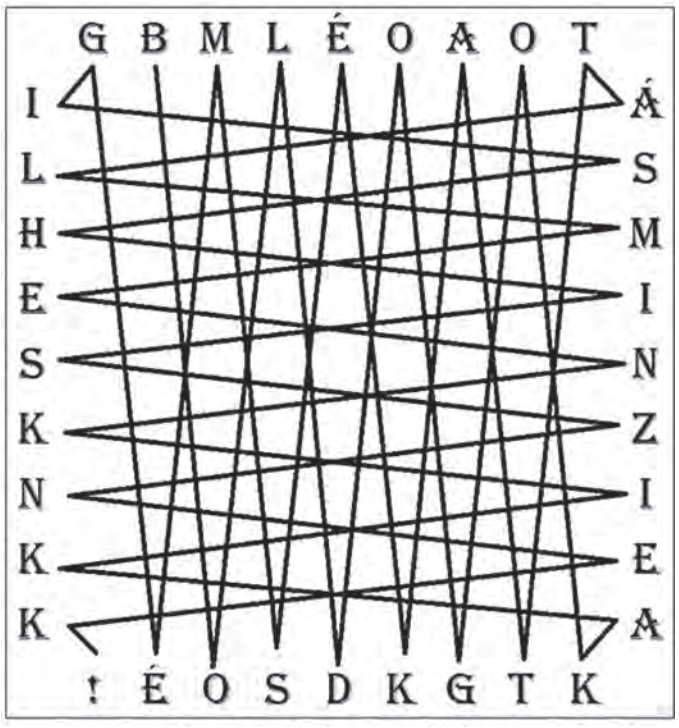

Keresd meg a fonal elejét, és göngyöld fel, azaz olvasd összse a betűket! Jézus üzeni nekünk, akik nem láthatjuk őt a saját szemünkkel. (Jn 20,19–31)

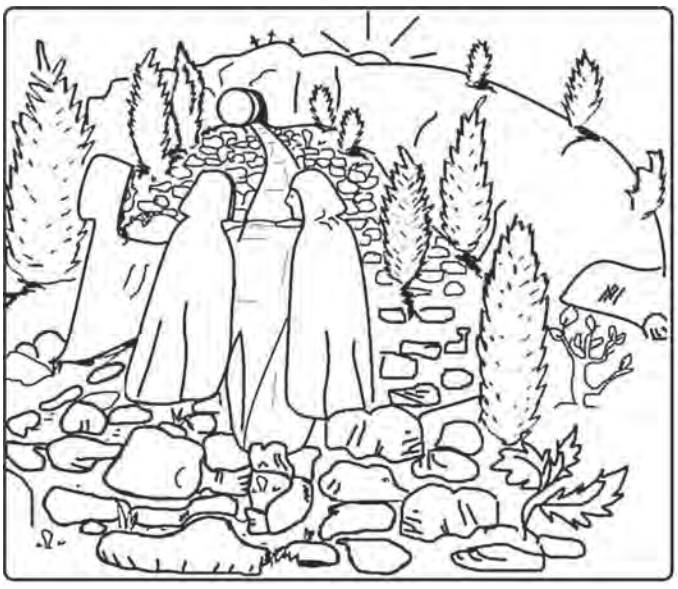

Asszonyok mennek a kősírhoz, de Jézust nem találják! Fogadok, hogy neked sikerül megtalálni ezen a varázsképen!

Suriname-ban jártunk

Persze, nem a valóságban, csak képzeletben zajlott le ez a kiruccanás a 2018-as ökumenikus világimanap alkalmából, amikor március első péntekén a magyar evangélikus templomban megtartott összejövetelen megismerkedtünk a dél-amerikai országgal.

Az egybegyűlteket Koszta Enikő evangélikus lelkész köszöntötte, majd Katharina Ende németországi segédlelkész tartotta az istentiszteletet. Beszédében rámutatott arra, hogy Suriname temérdek természeti kinccsel rendelkezik, és nemcsak az ott élők, hanem mi mindannyian felelősséggel tartozunk a Föld kincseinek a megőrzéséért.

A jelenlevő különböző felekezetek nőszövetségi tagjai az eseményhez kötődő gondolatokat, imákat olvastak fel.

Koszta Enikő evangélikus lelkész a rendezvény borítóképén lévő jelképekre hívta fel a figyelmet, amelyek tökéletesen szimbolizálják az ország természeti, kulturális, etnikai és vallási sokszínűségét. Megtudhattuk, hogy itt él a kék kolibri, a hóbatla és az arapapagáj. Itt őshonos a rákollóvirág és a fenséges gyapotfa, amely az őserdők egyik csodás óriása. Majd vetített képes előadásban továbbadta a suriname-i nők által összeállított országismertetőt. Megtudtuk, hogy az egykori holland gyarmaton ma alig több mint félmillió ember él. A lakosság 2 százalékát a bennszülött indiánok alkotják, és ugyanennyien vannak a kínaiak is, akik közvetlenül a rabszolgaság felszámolása után érkeztek. A szökött rabszolgák leszármazottjai a maroonok, akik az össznépesség 10%-át teszik ki. Valamivel többen, 31%-ban kreolok élnek Suriname-ban, akik a nyugat-afrikai rabszolgák és az európai gyarmatosítók kapcsolatából születtek. Tudták, hogy a kreolok a „No span!" (Minden rendben van!) mondattal köszöntik egymást? Ez is arra utal, hogy mennyire nyugodtan viszonyulnak mindenféle problémához. Az országban élnek még hindusztániak (37%), jávaiak (15%), a holland gyarmatosítók leszármazottai, akiket búroknak neveznek (1%). Érdekes adatokat tudhattunk meg az ország fővárosáról, Panamaribóról, iparáról, gazdaságáról és éghajlatáról is.

Az előadás végén Raduch Ilona lelkésznőtől megtudtuk még, hogy: „Minden évben kiválasztanak egy országot, amelyet négy év múlva bemutatnak az ökumenikus női világimanap alkalmával. A soros országról a nők bizottsága összeállít egy történelmi, földrajzi stb. ismertető anyagot, amelyet az egész világba szétküldenek. 2002-ben például a romániai asszonyok készítették elő a női világimanapot. Brassóban az evangélikusok révén terjedt el a világimanap. A '70-es években apósomnak volt egy németországi ismerőse, aki a német evangélikus egyháznál dolgozott. Ő küldte el nekünk az ismertető anyagot levélben, amelybe diapozitíveket is becsempészett."

A világimanapot mindig nálunk, az evangélikusoknál szoktuk megtartani. Más hónapokban a többi felekezetnél, az unitáriusoknál, a reformátusoknál, a római katolikusoknál jövünk össze.

A rendezvény szeretetvendégséggel zárult. Az élménydús nap után még több értelmet nyert az idei világimanap mottója: „Mindaz, amit Isten alkotott, nagyon jó!"

P. J.

Film készült Richard Wurmbrandról

Richard Wurmbrand 1909-ben született Bukarestben zsidó családban. 1936-ban vette feleségül a szintén zsidó Sabina Ostert. Együtt vették fel az evangélikus hitet Isaac Feinstein hatására, aki később a német nemzetiszocialisták áldozata lett.

1948-ban a lelkészt letartóztatták, feleségét pedig három évvel később kényszermunkára fogták. Dolgozott a Duna-deltában is, ahol az elégtelen táplálék miatt éhségét fűvel csillapította. 1954-es szabadulása után azt követelték tőle, hogy váljon el férjétől. Mivel erre nem volt hajlandó, munkát sem kapott. A Securitate erre azt közölte vele, hogy férje meghalt. Sabina nem hitte el.

Richard Wurmbrand összesen 14 évet töltött börtönben, ebből három évet magánzárkában. A teljes magány elviselését több mint 300 igei elmélkedés megfogalmazásával és megtanulásával segítette. Világhírre akkor tett szert, amikor 1964-ben a norvég keresztények és zsidók 10 ezer dollár váltságdíjat fizettek a román kormánynak szabadulásáért. Ezután feleségével együtt az Egyesült Államokba emigrált.

1966-ban újabb szenzációt keltett, amikor Washingtonban az amerikai Szenátus Belbiztonsági Albizottsága előtt vallomást téve derékig meztelenre vetkőzött, hogy megmutassa a testét borító 18 mély sebhelyet – mint a kommunisták „kínzóképességének" bizonyítékait. 1967-ben létrehozta a The Voice of the Martyrs (VOM) nevű szervezetet a kommunista országokban folyó keresztényüldözés dokumentálására.

A *Krisztusért megkínozva* című amerikai filmben többnyire román színészek játszanak: a lelkészt Emil Măndănac, feleségét pedig Raluca Botez játssza.

(A www.evangelikus.hu nyomán)

Ünnepi körkép március idusán

Bácsfalu

Barcaújfalu

Csíkszereda

Kiskapus – Medgyes

Kolozsvár

Sepsiszentgyörgy

Temesvár

Zselyk